

# 1. Demografické charakteristiky

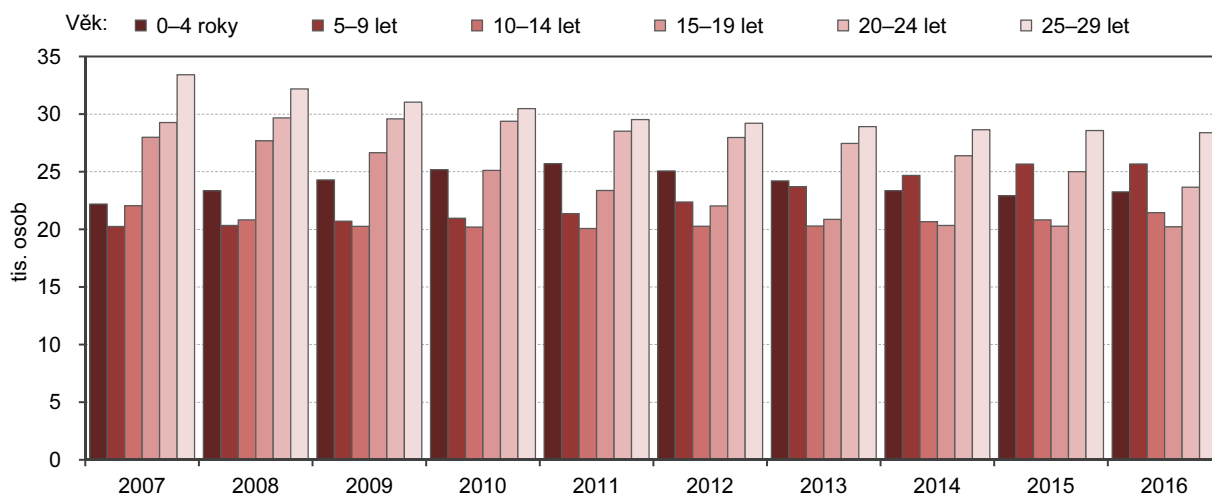
## Vývoj počtu juniorů

V roce 2016 žilo na území Libereckého kraje 142 652 osob ve věku do 29 let, z celkové populace 440 636 obyvatel tato věková skupina představovala 32,4 %. Její zastoupení v populaci však dlouhodobě klesá – od roku 2001 bylo zaznamenáno snížení tohoto podílu o 7,9 procentních bodů, od roku 1991 dokonce o 11,5 procentních bodů. V absolutním vyjádření se počet obyvatel v tomto věku za posledních 26 let snížil o 44 342 osob, relativně je to pak pokles o téměř čtvrtinu původního počtu.

V porovnání s ostatními kraji je podíl mladých do 29 let zjištěný v Libereckém kraji v roce 2016 společně s krajem Ústeckým druhý nejvyšší. Vlivem stále probíhajícího procesu suburbanizace, kdy se již od počátku 90. let do zázemí hlavního města stěhovali mladí lidé zakládající zde rodiny, panuje nejpříznivější situace co do zastoupení sledované věkové skupiny ve Středočeském kraji (32,6 %). Opačně je tomu v Hlavním městě Praze, ve kterém se uvedená kategorie na celkovém obyvatelstvu podílí 30,2 %. Zatímco hlavní město se na poslední příčce umísťovalo od začátku 90. let, Středočeský kraj získal prvenství až v posledních dvou letech (v roce 2015 společně s Ústeckým krajem). Podobně jako v Libereckém kraji se snižuje podíl mladých také v populaci ostatních krajů. V případě Středočeského kraje je však, v souvislosti se zmíněnou suburbanizací, pokles ve srovnání s ostatními regiony méně dynamický, a ačkoliv na počátku 90. let byl podíl mladých ve Středočeském kraji po hlavním městě druhý nejnižší, v posledním desetiletí dosahuje nejhůře druhé nejvyšší hodnoty. Naopak Kraj Vysočina, který do té doby pomyslný žebříček vedl, se v současnosti s 32,0% podílem umístil až na páté příčce. Nadprůměrné zastoupení mladých v populaci (průměr ČR dosáhl 31,6 %) v roce 2016 vykázal ještě kraj Pardubický (32,2 %), Moravskoslezský (31,9 %) a Jihočeský (31,7 %).

V uvedené populaci Libereckého kraje byly v roce 2016 nejčetněji zastoupeny osoby ve věku 25–29 let (28 389 osob, tj. 19,9 % osob ve věku 0–29 let). Následovaly osoby 5–9leté (25 672 osob, tj. 18,0 %) a dále 20–24leté (23 658 osob, tj. 16,6 %). Nejméně početná byla z tohoto pohledu skupina 15–19letých, která představovala „pouze“ 14,2 % a patřilo do ní 20 223 osob.

**Graf 1.1 Mladá generace podle věkových skupin v Libereckém kraji**



Věková skladba mladých do 29 let se však vlivem nerovnoměrného vývoje porodnosti v čase měnila. Převahu 25–29letých ve sledované části populace kraje je totiž možné pozorovat až od roku 2000. Zastoupení této skupiny v té době kolísalo v rozmezí od 19,9 % (shodně rok 2011 až 2016) do 23,4 % (rok 2003). Počátkem 90. let 20. století (tj. od roku 1991 do roku 1994) tvořili největší část sledované populace mladiství ve věku 15–19 let a v období 1995–1999 pomyslné prvenství co do četnosti „drželi“ mladí lidé mezi 20–24 lety. V čase se však měnila také nejméně zastoupená věková skupina. Zatímco tedy v první polovině období 1991 až 2016 byly mezi mladými do 29 let nejméně zastoupeny děti do 4 let, v letech 2004 až 2008 to byly děti ve věku 5–9 let, v letech 2009 až 2013 pak 10 až 14leté děti a v posledních třech letech jsou to již výše zmínění mladiství ve věku 15–19 let.



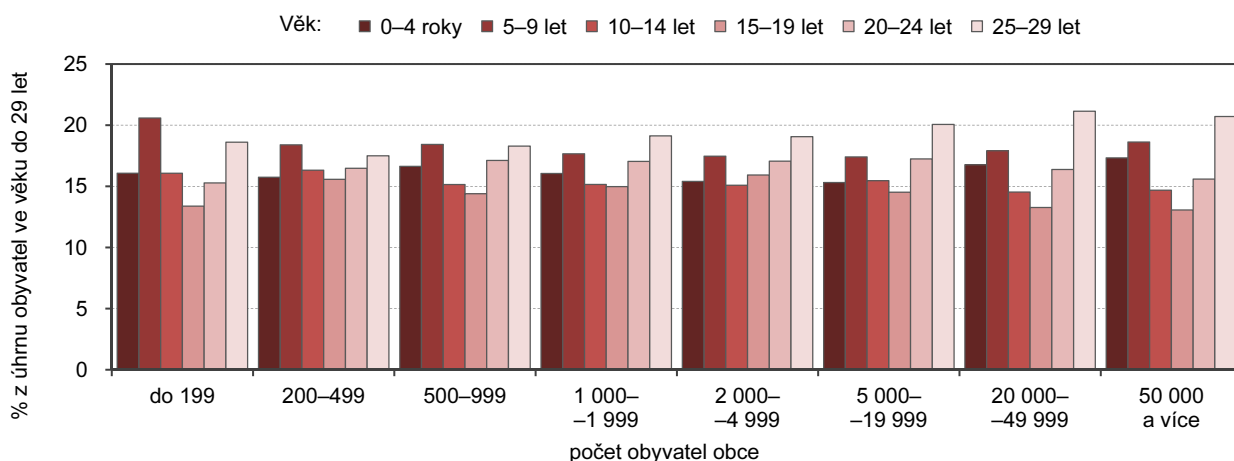
**Tab. 1.1 Věková struktura obyvatelstva podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2016**

	Celkem	v tom s počtem obyvatel							
		do 199	200–499	500–999	1 000– –1 999	2 000– –4 999	5 000– –19 999	20 000– –49 999	50 000 a více
Počet obcí	215	29	63	63	28	17	12	2	1
Počet obyvatel	440 636	4 192	19 769	45 967	39 690	53 116	91 146	82 903	103 853
z toho ženy (%)	50,9	48,0	48,7	49,3	49,8	50,1	51,2	52,0	51,7
Počet obyvatel ve věku 0–29 let	142 652	1 263	6 275	15 057	12 967	17 427	28 941	27 209	33 513
z toho ženy (%)	48,7	46,8	48,2	48,2	48,7	48,4	48,4	49,1	49,3
v tom ve věku (%):									
0–4 let	16,3	16,1	15,7	16,6	16,0	15,4	15,3	16,8	17,3
5–9 let	18,0	20,6	18,4	18,4	17,7	17,5	17,4	17,9	18,6
10–14 let	15,0	16,1	16,3	15,1	15,2	15,1	15,5	14,5	14,7
15–19 let	14,2	13,4	15,6	14,4	15,0	15,9	14,5	13,3	13,1
20–24 let	16,6	15,3	16,5	17,1	17,0	17,1	17,2	16,4	15,6
25–29 let	19,9	18,6	17,5	18,3	19,1	19,1	20,1	21,1	20,7
Index stáří <sup>1)</sup>	118,4	131,2	114,2	108,4	115,2	114,0	135,3	111,7	117,9
Index ekonomického zatížení <sup>2)</sup>	53,6	58,1	52,2	52,1	52,3	50,8	56,2	51,9	55,3

<sup>1)</sup> počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 0 až 14 let

<sup>2)</sup> počet osob ve věku 0 až 14 let a 65 a více let na 100 osob ve věku 15 až 64 let

Pozitivní vliv na věkovou strukturu mladých má a bude mít bezesporu zvýšená porodnost tzv. silných ročníků narozených v 70. letech minulého století, která byla zaznamenána především v poslední dekádě. V tuto chvíli se tato skutečnost projevuje především v nárůstu zastoupení dětské složky obyvatel (tj. dětí ve věku 0–14 let), když počet dětí od roku 2008 každoročně narůstá (v průměru ročně o 1,0 %). Naopak v generaci 15–29letých obyvatel kraje se dosud odráží nepříznivý vývoj porodnosti související se změnou společensko-politických poměrů po roce 1989. Generace mladistvých a mladých obyvatel kraje se tak rozrůstala až do roku 1998, od té doby však každoročně ubývá (od roku 1999 v průměru ročně o 2,0 %). Děti ve věku 0–14 let tedy v populaci kraje v roce 2016 tvořily 16,0 % (tj. 70 382 osob, v roce 1991 to bylo 21,1 %, tj. 90 071 osob), 15–29letí obyvatelé pak 16,4 % (tj. 72 270 osob, v roce 1991 22,8 %, tj. 96 923 osob). Podíl dětské složky klesal mezi roky 1991 až 2008, od té doby opět pozvolna narůstá. Zastoupení 15–29letých naopak mezi roky 1991 až 1998 rostl, poté již každoročně klesá. Pro obě věkové skupiny je tak možné za jednoznačně nepříznivé označit období 1999 až 2008, ve kterém jejich podíl na celkové populaci kraje klesal souběžně.

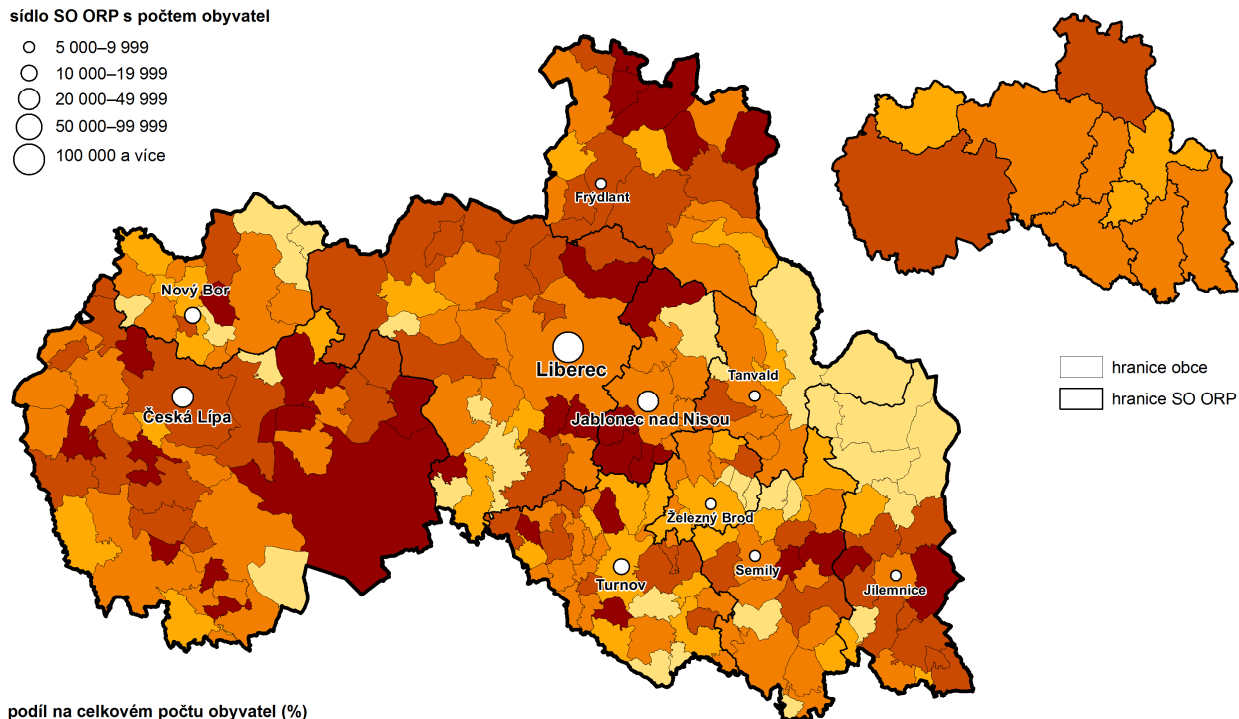
**Graf 1.2 Věková struktura mladé generace podle velikostních skupin obcí v Libereckém kraji**


Zastoupení dětské složky v populaci ostatních regionů České republiky se v roce 2016 pohybovalo v rozmezí od 14,8 % (Zlínský kraj) do 17,3 % (Středočeský kraj), Liberecký kraj se s výše uvedenou hodnotou umístil na druhé nejvyšší pozici. V případě obyvatel ve věku 15–29 let první pozici obsadil Moravskoslezský kraj (16,9 %) a poslední Hlavní město Praha (14,9 %). Libereckému kraji v tomto žebříčku patřila pátá nejvyšší příčka.

## Osoby ve věku 0–29 let podle obcí a SO ORP Libereckého kraje k 31. 12. 2016

sídlo SO ORP s počtem obyvatel

- 5 000–9 999
- 10 000–19 999
- 20 000–49 999
- 50 000–99 999
- 100 000 a více

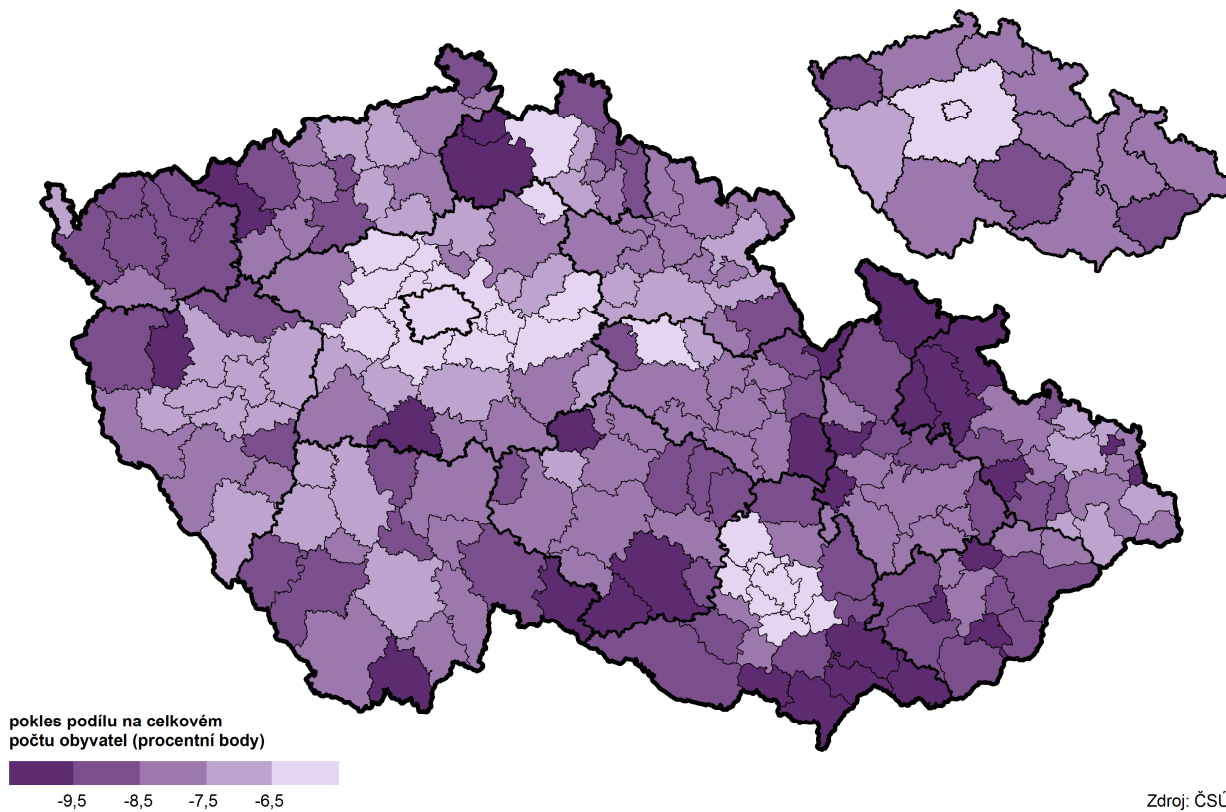


podíl na celkovém počtu obyvatel (%)

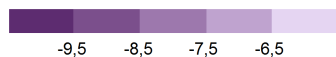


Zdroj: ČSÚ

## Změna podílu osob ve věku 0–29 let podle SO ORP a krajů mezi 31. 12. 2001 a 31. 12. 2016



pokles podílu na celkovém počtu obyvatel (procentní body)



Zdroj: ČSÚ

## Změny věkové struktury

Z dlouhodobého pohledu přetrvává v našem regionu trend stárnutí populace, který ovlivnily především snižující se počty dětí po roce 1989. Absolutně nejnižší podíl dětské složky obyvatel kraj zaznamenal v letech 2007 až 2009 (tj. 14,8 až 14,9 %). Od té doby se podíl znovu pravidelně, ovšem poměrně nepatrně zvyšuje, a to jako důsledek příznivější úrovně porodnosti. V roce 2016 tak v populaci kraje tvořily děti do 14 let 16,0 % (tj. 70 382 dětí, meziročně je to o 1,4 % více). V poslední dekádě naopak nepřetržitě klesá podíl produktivní složky populace. Zatímco tedy v roce 2007 dosáhlo zastoupení této části obyvatel nejvyšší hodnoty (71,6 %), do roku 2016 se podíl snížil o 6,5 p. b. na 65,1 % a v kraji tak žilo 286 937 osob v tomto věku (meziročně o 1,0 % méně). Od roku 2003 je pak možné sledovat nepřetržitý přírůstek obyvatel starších 65 let. V té době měla tato věková skupina v populaci kraje 12,8% zastoupení (54 843 osob). V roce 2016 pak tvořila již 18,9 % obyvatel, což představuje 83 317 osob (meziročně o 3,7 % více, od roku 2003 o 51,9 % více).

## Index stáří, index ekonomického zatížení

Demografický vývoj je v rámci určitého území možné popsat prostřednictvím indexů charakterizujících vzájemný početní poměr jednotlivých hlavních věkových skupin, tj. pomocí indexu stáří a indexu ekonomického zatížení.

V roce 1991 dosáhl index stáří hodnoty 57,3, o deset let později to bylo již 77,2. V roce 2011 byla v Libereckém kraji poprvé evidována početní převaha seniorů nad dětmi a hodnota indexu tak překročila pomyslnou hranici 100 osob, když na 100 dětí připadlo 100,7 seniorů. V roce 2016 pak index stáří činil již 118,4 osob (meziročně o 2,6 více). V porovnání s celorepublikovým průměrem je to o 2,4 osob méně. V rámci ostatních regionů České republiky byl však index stáří vykázaný v Libereckém kraji třetí nejvyšší. Méně seniorů na 100 dětí vykázal již jen Středočeský (101,5 osob) a Ústecký kraj (115,0 osob). S hodnotou 132 seniorů na 100 dětí se na posledním místě srovnání umístil kraj Královéhradecký.

Jakým způsobem se stárnutí populace projeví v daném území, přibližuje také index ekonomického zatížení, který porovnává potenciálně (z hlediska věku) produktivní a neproduktivní složku populace. Čím menší je výsledná hodnota, tím příznivější poměr mezi oběma složkami je. V historii našeho kraje index klesal až do roku 2006, kdy dosáhl hodnoty 39,6 osob. Od tohoto roku se však každoročně zvyšuje a v roce 2016 na 100 ekonomicky aktivních připadlo již 53,6 osob v neproduktivním věku (meziročně o 1,9 osob více). Z mezikrajského pohledu dosáhl v roce 2016 index nejvyšší hodnoty v Královéhradeckém kraji (55,0 osob), opačně je tomu v kraji Moravskoslezském (50,7 osob). Růst indexu závislosti je odrazem zejména vývoje početnosti seniorské složky, která, jak již bylo zmíněno, v relaci k počtu produktivních osob významně roste, a to právě v neprospěch osob produktivního věku. Tuto skutečnost není schopen ovlivnit ani současný pozitivní vývoj početnosti dětské složky, protože zvyšování počtu seniorů vykazuje výrazně dynamičtější trend (v poslední dekádě v průměru ročně o 3,8 %) než nárůst počtu dětí (v poslední dekádě v průměru ročně o 0,9 %).

## Průměrný věk obyvatel

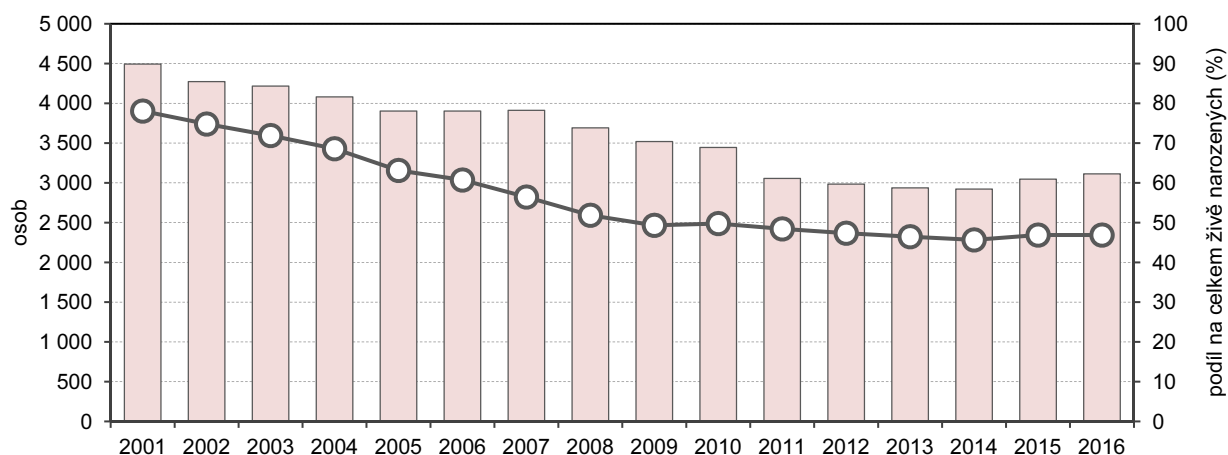
Průměrný věk obyvatel Libereckého kraje na konci roku 2016 činil 41,8 let (meziročně o 0,2 roku více). Za uplynulá dvě desetiletí (od roku 1997) se průměrný věk v Libereckém kraji zvýšil o 4,6 roku, od roku 1991 pak o 6,2 let. V porovnání s průměrným věkem v úhrnu za Českou republiku (42,0 let) je obyvatelstvo našeho kraje o 0,3 roku mladší, ve srovnání s ostatními regiony České republiky je uvedená krajská hodnota třetí nejvyšší. Napříč Českou republikou se pak průměrný věk pohyboval v rozmezí od 41,0 let (Středočeský kraj) do 42,7 let (Královéhradecký a Zlínský kraj). Téměř ve všech krajích populace zestárla. Nejvyšší meziroční nárůst průměrného věku zaznamenal Karlovarský kraj (o 0,30 roku), nejnižší Středočeský kraj (o 0,14 roku). Výjimkou bylo Hlavní město Praha, ve kterém hodnota tohoto ukazatele zůstala beze změny.

## Narození a jejich struktura

V roce 2016 se v Libereckém kraji živě narodilo 4 960 dětí s tím, že 48,0 % (2 383 dětí) z nich ženám do 29 let. Počet dětí narozených matkám do 29 let věku v Libereckém kraji v zásadě klesá již od počátku 90. let. Výjimkou byly pouze roky 2000, 2007, 2015 a 2016, ve kterých se meziročně počet živě narozených

těmto ženám přechodně navýšil. Nejvíce, tj. 4 797 dětí tyto ženy přivedly na svět v roce 1991 (v té době dosahoval podíl živě narozených ženám v tomto věku na celkovém počtu živě narozených 86,3 %), nejméně pak v roce 2014 (2 079 dětí, tj. 46,9% podíl). Mezi roky 1991 a 2016 se pak počet živě narozených ženám do 29 let snížil o více než polovinu.

**Graf 1.3 Živě narození matkám ve věku do 29 let v Libereckém kraji**



Na porodnosti žen do 29 let se v roce 2016 nejvyšší měrou podílely ženy 25–29leté (61,9 % živě narozených ženám v uvedeném věku). Další 31,4 % pak připadlo na ženy ve věku 20–24 let. V letech 1991 až 1998 však bylo pořadí obrácené. V roce 1991 se na porodnosti v dané věkové skupině 20–24leté ženy podílely dokonce z téměř 52 %, zatímco zastoupení 25–29letých dosahovalo 29,6 %. Dlouhodobě nejnižší porodnost připadá na dívky do 17 let (2,9 % v roce 1991 a 2,1 % v roce 2016). Významný pokles je pak patrný v podílu dívek mezi 18–19 lety. Zatímco v roce 1991 na dívky v tomto věku připadlo 15,9 % živě narozených dětí ženám do 29 let, v roce 1997 již jejich zastoupení klesá pod 10,0 % a v roce 2016 je 4,6%.

**Tab. 1.2 Živě narození podle věku matky, pořadí dítěte a rodinného stavu matky**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<b>Živě narození</b>	<b>5 045</b>	<b>5 220</b>	<b>5 206</b>	<b>5 120</b>	<b>4 654</b>	<b>4 592</b>	<b>4 535</b>	<b>4 435</b>	<b>4 683</b>	<b>4 960</b>
z toho matkám ve věku do 29 let	2 719	2 666	2 647	2 480	2 239	2 228	2 153	2 079	2 196	2 383
podle věku matky (%):										
do 17 let	1,8	1,9	1,9	2,2	1,5	1,8	1,8	2,0	1,0	2,1
18–19 let	4,7	5,7	5,6	4,9	5,1	5,7	5,6	4,8	5,2	4,6
20–24 let	28,3	28,9	30,2	30,8	31,6	31,3	31,9	31,4	31,0	31,4
25–29 let	65,2	63,4	62,3	62,1	61,8	61,1	60,7	61,9	62,8	61,9
podle pořadí dítěte (%):										
první	61,1	62,3	60,8	60,8	62,5	64,7	62,1	61,6	63,1	65,6
druhé	31,4	29,7	31,4	29,9	29,0	26,8	29,6	29,1	28,5	27,2
třetí a další	7,5	8,0	7,7	9,3	8,4	8,5	8,4	9,4	8,4	7,1
podle rodinného stavu matky (%):										
svobodné	44,0	46,8	50,9	52,3	55,2	56,8	57,6	60,1	61,8	63,7
vdané	52,7	49,8	46,4	44,9	42,1	41,0	40,5	37,4	36,4	34,9

Ve srovnání s ostatními regiony České republiky se Liberecký kraj co do zastoupení živě narozených matkám do 29 let v roce 2016 umístil na čtvrté nejvyšší pozici. Vyšší podíl těchto dětí vykázal jen Karlovarský (55,3 %), Ústecký (54,7 %) a Moravskoslezský kraj (51,6 %). Na tento výsledek má bezesporu vliv sociálně-ekonomická situace v regionu, například úroveň vzdělanosti místních obyvatel. Jedná se totiž o kraje s vysokým zastoupením osob ve věku 25–29 let se základním vzděláním (včetně neukončeného a bez vzdělání) a středním vzděláním bez maturity a zároveň nízkým podílem vysokoškolsky vzdělaných (s výjimkou Moravskoslezského kraje). Naopak nejméně rodiček z dané věkové kategorie zaznamenalo Hlavní město Praha (28,9 %), kde je naopak podíl vysokoškoláků jednoznačně nejvyšší. Pokud jde o zastoupení konkrétních věkových skupin ve sledované populaci rodiček jednotlivých krajů, je patrné, že nejvyšší procento živě narozených ženám do 19 let v roce 2016 evidoval Ústecký kraj (5,7 %), nejmenší Hlavní město Praha (0,9 %), podíl Libereckého kraje (3,2 %) byl i v tomto případě 4. nejvyšší. Stejně kraje se na první a poslední příčce umístily také v případě 20–24letých žen (19,3 % živě narozených v Ústeckém



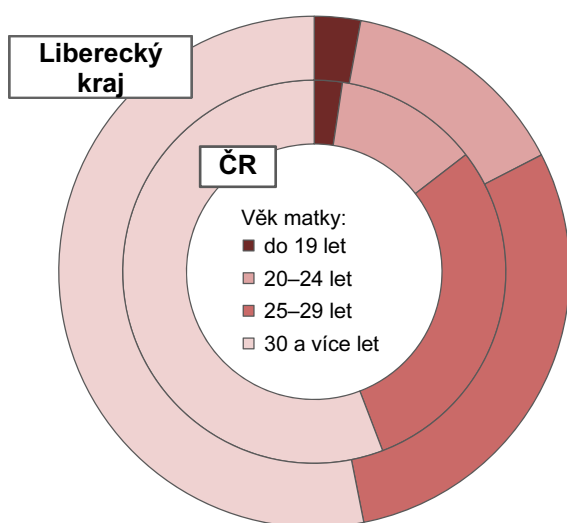
kraji a 5,5 % v Hlavním městě Praze). Naopak 25–29leté matky se na celkové porodnosti nejvyšší měrou podílely v Kraji Vysočina (33,4 % živě narozených), opačně tomu bylo v Hlavním městě Praze (22,5 %). V případě Libereckého kraje dosáhl podíl 29,7 % (stejně jako v kraji Ústeckém), což znamená třetí nejnižší hodnotu.

**Tab. 1.3 Živě narození podle porodní hmotnosti a týdne těhotenství v roce 2016**

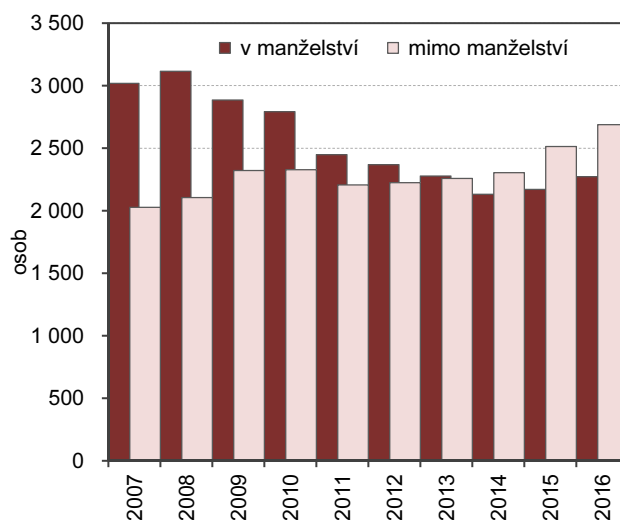
	Celkem	z toho podle týdne těhotenství												nezjištěno
		do 27	28–29	30–31	32–33	34–35	36	37	38	39	40	41	42 a více	
<b>Živě narození</b>	<b>4 960</b>	<b>14</b>	<b>12</b>	<b>27</b>	<b>59</b>	<b>126</b>	<b>165</b>	<b>287</b>	<b>707</b>	<b>1 356</b>	<b>1 443</b>	<b>659</b>	<b>19</b>	<b>86</b>
z toho podle porodní hmotnosti:														
do 1999 g	132	12	12	24	40	20	7	6	4	1	-	-	-	6
2000–2499 g	268	-	-	1	16	66	54	42	44	31	8	-	-	6
2500–2999 g	935	-	-	1	2	33	76	123	226	245	172	45	2	10
3000–3499 g	1 946	-	-	-	-	5	24	91	321	646	581	254	7	17
3500–3999 g	1 282	-	-	-	-	1	3	22	103	352	516	265	8	12
4000–4499 g	321	-	-	-	-	-	-	3	9	69	146	89	2	3
4500 g a více	31	-	-	-	-	-	-	-	-	9	17	5	-	-
nezjištěno	45	2	-	1	1	1	1	-	-	3	3	1	-	32
<b>Živě narození matkám ve věku do 29 let</b>	<b>2 383</b>	<b>8</b>	<b>4</b>	<b>14</b>	<b>32</b>	<b>64</b>	<b>91</b>	<b>143</b>	<b>352</b>	<b>648</b>	<b>675</b>	<b>309</b>	<b>7</b>	<b>36</b>
z toho podle porodní hmotnosti:														
do 1999 g	72	8	4	12	22	11	7	3	-	1	-	-	-	4
2000–2499 g	143	-	-	1	8	32	32	22	23	15	5	-	-	5
2500–2999 g	494	-	-	1	2	18	36	52	120	132	103	24	-	6
3000–3499 g	957	-	-	-	-	2	14	55	169	300	280	128	3	6
3500–3999 g	573	-	-	-	-	-	1	10	37	167	228	124	3	3
4000–4499 g	115	-	-	-	-	-	-	1	3	27	51	31	1	1
4500 g a více	13	-	-	-	-	-	-	-	-	5	7	1	-	-
nezjištěno	16	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	1	-	11

Výše uvedený vývoj ovlivnila především změna životního stylu, ke které v České republice po roce 1989 došlo. Jedním z jeho primárních znaků pak bylo odkládání narození dítěte do vyššího věku ve prospěch možnosti studovat, cestovat, pracovat a následně tak zajistit nejen subjektivní osobnostní rozvoj, ale také ekonomické zázemí nutné pro založení rodiny. Odkládání rodičovství je pak možné ilustrovat na vývoji průměrného věku ženy při narození dítěte, resp. prvního dítěte. Zatímco v roce 1991 bylo rodičkám v průměru 24,6 let a prvorodičkám 22,0 let, o patnáct let později to bylo již 29,0 let a 27,0 let. V posledních čtyřech letech se průměrný věk matek již tak překotně nevyvíjí a v podstatě stagnuje – v roce 2016 bylo matkám v průměru 30,2 let a průměrný věk prvorodičky dosáhl 28,2 let.

**Graf 1.4 Živě narození podle věku matky v roce 2016**



**Graf 1.5 Živě narození v manželství a mimo manželství v Libereckém kraji**





Nejvyšší intenzitu plodnosti (ze které vychází průměrný věk žen při narození dítěte) v roce 2016 v Libereckém kraji vykázaly ženy ve věku 30–34 let, když na 1 000 žen v tomto věku připadlo 109,9 živě narozených dětí. S mírným odstupem je následovaly 25–29leté ženy (105,6 dětí). Nejnižší hodnoty byly nepřekvapivě zaznamenány u žen ve věku 45–49 let (0,4 děti). Vývoj měr plodnosti žen podle věku byl však v posledním desetiletí ve všech skupinách poměrně kolísavý. V období 2007 až 2016 je však patrný pokles úrovně porodnosti ve skupině 25–29letých žen ve prospěch žen ve věku 30–34 let, tj. do roku 2011 vykazovaly nejvyšší míru porodnosti ženy 25–29leté, v následujících letech jsou to již ženy o věkovou kategorii výše. Významně se v porovnání roku 2007 a 2016 navýšila také intenzita plodnosti u žen ve věku 35–39 let, a to z 33,1 na 49,0 živě narozených.

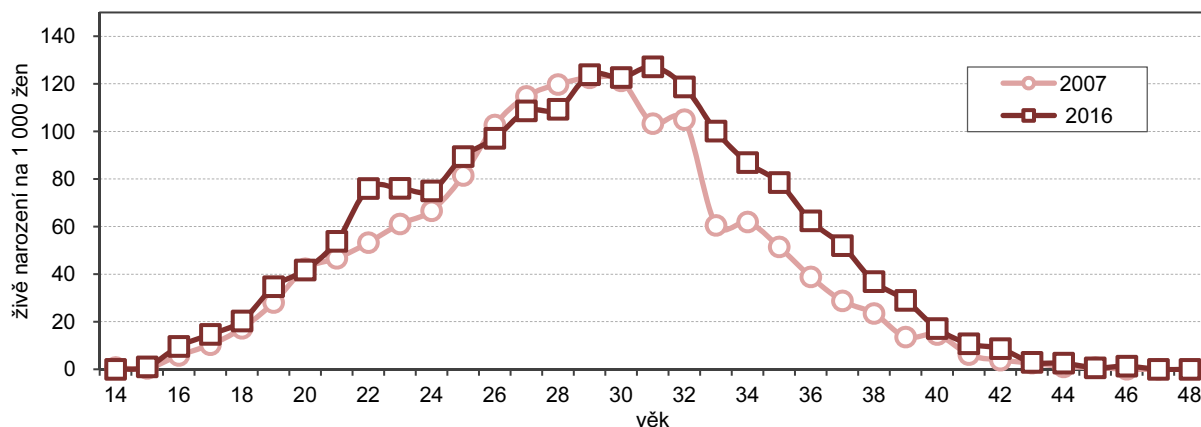
V roce 2016 dosáhl nejvyšších hodnot průměrný věk matky při narození dítěte v Hlavním městě Praze (32,5 let), na opačném konci žebříčku se s 29,3 lety umístil Ústecký kraj. Hodnota za Liberecký kraj byla v tomto srovnání 4. nejnižší. Na první a poslední pozici se umístily stejné kraje také v případě průměrného věku prvorodiček, tj. Hlavní město Praha (31,2 let) a Ústecký kraj (27,2 let), Liberecký kraj obsadil opět čtvrtou nejnižší příčku.

**Tab. 1.4 Míry plodnosti podle věku žen**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<b>Míry plodnosti podle věkových skupin žen</b>										
15–19 let	12,9	15,0	15,0	14,0	12,7	15,3	15,2	14,0	13,8	16,1
20–24 let	54,4	53,9	55,6	53,2	50,4	50,3	50,7	49,7	54,6	63,8
25–29 let	107,3	106,1	107,2	102,9	95,4	95,2	92,3	91,7	98,6	105,6
30–34 let	91,0	97,5	97,8	101,5	92,3	96,2	95,8	99,5	104,5	109,9
35–39 let	33,1	37,0	35,6	38,7	38,0	35,4	39,8	39,6	45,4	49,0
40–44 let	5,5	5,1	6,3	6,0	7,3	6,8	7,7	7,1	8,2	8,7
45–49 let	0,2	0,1	0,2	0,2	0,4	0,2	-	0,2	0,4	0,4
15–49 let	47,7	49,1	48,9	48,2	44,5	44,2	44,1	43,6	46,5	49,7
Úhrnná plodnost	1,507	1,565	1,580	1,578	1,478	1,495	1,507	1,510	1,629	1,769

Nejvýstižnějším demografickým ukazatelem popisujícím úroveň porodnosti je úhrnná plodnost, která vyjadřuje počet živě narozených dětí připadajících na 1 ženu, pokud by po celé její reprodukční období zůstala plodnost stejná jako v daném roce. Představuje průměrný počet dětí narozených jedné ženě ve věku 15–49 let. Pro zachování reprodukce v populaci, která by plynule nahrazovala předešlé generace, by úroveň úhrnné plodnosti s přihlédnutím na úmrtnost měla činit 2,1 "dětí na jednu ženu v reprodukčním období". Vývoj ukazatele úhrnné plodnosti v Libereckém kraji nebyl od začátku 90. let zcela jednoznačný. V první polovině devadesátých let došlo k jejímu prudkému snížení a od roku 1995 se držela na velmi nízkých hodnotách. Historického minima pak ukazatel dosáhl v roce 1999, kdy na jednu ženu v reprodukčním věku připadlo 1,169 dětí. Obrat nastal v roce 2006 a s rostoucím počtem živě narozených dětí pozvolna narůstala i hodnota úhrnné plodnosti. V posledních pěti letech pak úhrnná plodnost každoročně roste. V roce 2016 v průměru na 1 ženu připadlo již 1,769 dětí, což je hodnota srovnatelná s rokem 1991 (tj. 1,897 dětí), resp. 1992 (tj. 1,765 dětí).

**Graf 1.6 Míry plodnosti podle věku žen v Libereckém kraji**

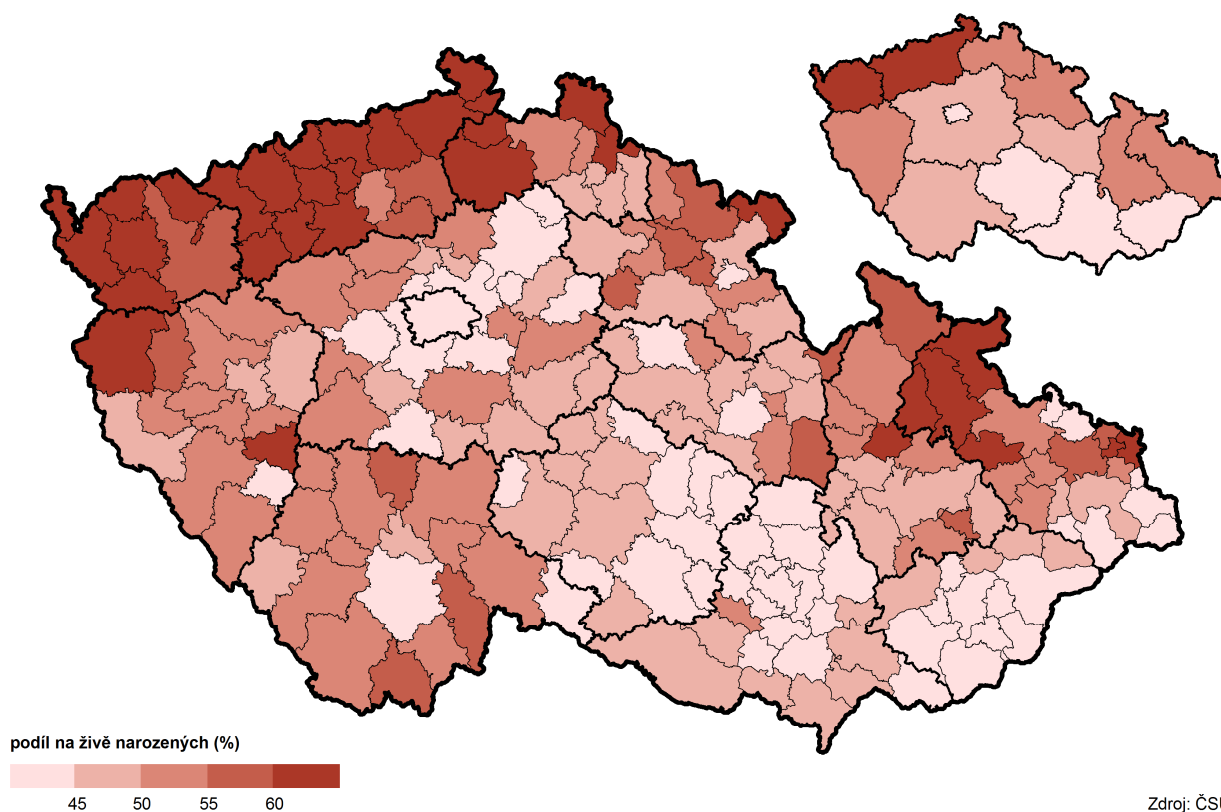


S výše uvedenou úhrnnou plodností za rok 2016 Liberecký kraj obsadil první místo pomyslného mezikrajského žebříčku. Druhá nejvyšší hodnota pak byla zjištěna ve Středočeském kraji (1,689 dětí) a třetí v kraji Pardubickém (1,684 dětí). S úhrnnou plodností ve výši 1,495 dětí na 1 ženu v reprodukčním věku pak pomyslné srovnání uzavíralo Hlavní město Praha, které tak patřilo k dalším čtyřem krajům (Plzeňský, Zlínský, Moravskoslezský a Karlovarský), které vykázaly podprůměrnou hodnotu tohoto ukazatele (celorepublikový průměr činil 1,631 dětí).

Výraznou proměnu prodělala od 90. let minulého století také struktura narozených dětí podle rodinného stavu jejich matky. Ta souvisí především se změnou struktury žen podle rodinného stavu. Zatímco v roce 1991 připadlo na svobodné matky 9,4 % živě narozených dětí, o 25 let později to bylo již 48,8 %. Naopak podíl dětí narozených vdaným ženám za stejné období poklesl z 87,2 % na 45,8 %. Mezi roky 2006 až 2008 a dále také v posledních dvou letech počty narozených dětí vdaným matkám v absolutních číslech rostly (ačkoliv podíl klesal) ovšem jen díky celkovému nárůstu počtu narozených. Obdobně se vyvíjel také rodinný stav matek ve věkové skupině do 29 let. Jen za posledních deset let vzrostl podíl svobodných matek v této věkové kategorii ze 44,0 % (rok 2007) na 63,7 % (rok 2016), naopak zastoupení vdaných matek pokleslo z 52,7 % na 34,9 %. S ohledem na výše uvedené tedy postupně narůstal také podíl živě narozených dětí nesezdaným párům. V roce 2016 se bez ohledu na věk matky mimo manželství narodilo 54,2 % dětí (meziročně o 0,5 p. b. více, oproti roku 2001 o 25,1 p. b. více), v případě matek do 29 let bylo procento ještě vyšší, když činilo 65,1 % (meziročně o 1,5 p. b. více, oproti roku 2001 o 35,0 p. b. více).

Více než polovina živě narozených dětí se mimo manželství v roce 2016 narodila v sedmi krajích, tj. v kraji Karlovarském, Ústeckém, Libereckém, Moravskoslezském, Královéhradeckém, Plzeňském a Olomouckém. Hodnota se pak napříč Českou republikou pohybovala v rozmezí od 41,0 % (Hlavní město Praha) do 64,4 % (Karlovarský kraj). V případě věkové skupiny matek do 29 let byl podíl živě narozených mimo manželství ještě vyšší a s výjimkou Kraje Vysočina (48,5 % živě narozených mimo manželství matkám do 29 let), Hlavního města Prahy (47,1 %) a Zlínského kraje (46,6 %) tvořil ve všech ostatních regionech více než 50 % živě narozených. V Ústeckém kraji na nesezdané matky v této věkové kategorii připadly dokonce téměř tři čtvrtiny živě narozených dětí, více než 70% podíl evidoval ještě Karlovarský kraj (73,5 %). Podíl vykázaný za Liberecký kraj (65,1 %) byl pak třetí nejvyšší.

#### Děti narozené mimo manželství podle SO ORP a krajů v roce 2016





## Potraty

Dlouhodobý pokles potratovosti je v Libereckém kraji pozorován již od počátku 90. let. Kontinuální snižování bylo zaznamenáno v letech 1992 až 2007. S výjimkou let 2008, 2011 a 2014, kdy došlo k meziročnímu mírnému nárůstu, však klesá počet těchto událostí i v dalších letech. Nejvyšší meziroční pokles počtu potratů byl v historii kraje zaznamenán v roce 1993 (o téměř čtvrtinu, tj. z 5 280 na 4 003 událostí). V posledních deseti letech klesá počet potratů v průměru ročně o 0,9 %. V roce 2016 lékaři v našem kraji evidovali 1 842 takto ukončených těhotenství, což je od roku 1992 absolutně nejméně. V porovnání s jejich maximálním počtem, tj. 5 280 potraty v roce 1992, to znamená více než 65% snížení.

Podobným způsobem se vyvíjí také potratovost ve věkové skupině žen do 29 let. V tomto případě se však počet potratů pravidelně snižoval až do roku 2010. Meziroční jen velmi mírný nárůst potratovosti byl zjištěn v letech 2011, 2014 a 2015. Rozdíl mezi maximálním (3 285 v roce 1992) a minimálním (800 v roce 2016) počtem potratů v této věkové skupině žen představoval 2 485 událostí, relativně tedy 75,6 %. V rámci uvedené věkové kategorie byl pak nejvyšší pokles četnosti potratů mezi roky 1992 a 2016 evidován u dívek do 19 let (o téměř 86 %, tj. z 685 na 97 potratů). U žen ve věku 20–24 let došlo v uvedeném období k téměř 80% poklesu (z 1 354 na 277 potratů) a snížení u žen 25–29letých dosáhlo 65,8 % (z 1 246 na 426 potratů).

Ženy do 29 let se pak na celkovém počtu potratů v kraji v roce 2016 podílely ze 43,4 %, začátkem 90. let však tento podíl překračoval dokonce 60% hranici (v roce 1997 činil 62,7 %). Nejnižší zastoupení potratů u žen ve sledovaném věku na celkovém počtu potratů pak bylo zaznamenáno v roce 2014 (43,1 %). V roce 2016 připadalo více než 50 % (konkrétně 53,3 %) potratů zaznamenaných u žen ve věku do 29 let na ženy 25–29leté s tím, že jejich převahu můžeme sledovat již od roku 1999. Do té doby bylo nejvíce potratů evidováno mezi 20–24letými.

Z pohledu jednotlivých regionů České republiky se ženy do 29 let na celkovém počtu potratů v roce 2016 největší měrou podílely v Karlovarském (47,1 %) a dále také v Ústeckém kraji (47,0 %). Podíl vykázaný v Libereckém kraji byl pátý nejvyšší. Na opačném konci žebříčku se s 33,2% podílem umístilo Hlavní město Praha. Podobně tomu bylo také v případě zastoupení žen do 29 let na celkovém počtu umělých přerušeni těhotenství. I v tomto srovnání vykázal nejvyšší podíl Karlovarský kraj, ve kterém navíc jako v jediném přesáhl tento podíl 50% hranici. Nejméně umělých přerušeni těhotenství mezi ženami do 29 let pak zaznamenali lékaři v Hlavním městě Praze (39,6 %). Hodnota za Liberecký kraj (47,9 %) byla čtvrtá nejvyšší.

Rozložení potratů z hlediska věku je velmi výrazně ovlivněno věkovou strukturou žen a dále také počtem těhotenství podle věku, tedy potažmo také rostoucím průměrným věkem matek při narození dítěte. Počátkem 90. let (až do roku 1998) se nejvíce potratů v Libereckém kraji odehrávalo ve věkové skupině 20–24letých žen, od roku 1999 do roku 2005 je to u žen ve věku 25–29 let a v následujících deseti letech jsou potraty nejčetněji zastoupeny mezi ženami z kategorie 30–34 let. V roce 2016 poprvé od roku 2005 co do počtu potratů znovu mírně převažovaly ženy ve věku 25–29 let (426 potratů, tzn. 23,1 % všech potratů). S nepatrným odstupem však následovaly ženy 30–34leté (408 případů, tj. 22,1 %) a ženy 35–39leté (400 případů, tj. 21,7 %).

**Tab. 1.5 Míry potratovosti podle věku žen**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<b>Míry potratovosti podle věkových skupin žen</b>										
15–19 let	10,4	10,8	12,0	12,2	12,3	11,7	12,1	12,1	10,7	9,8
20–24 let	24,9	24,0	23,9	24,1	25,7	24,8	21,1	22,9	26,4	23,6
25–29 let	30,9	30,5	28,3	26,5	27,7	28,1	27,6	29,1	28,9	30,5
30–34 let	29,3	31,4	29,4	28,1	29,0	30,8	30,2	29,6	30,6	28,6
35–39 let	21,2	22,7	22,2	22,3	22,1	20,8	19,9	23,5	22,7	23,3
40–44 let	7,6	9,2	7,7	8,3	8,9	9,7	10,8	11,6	9,5	11,6
45–49 let	0,9	1,0	0,8	0,8	0,9	1,1	1,1	1,2	1,4	1,3
15–49 let	19,0	19,7	18,7	18,3	18,8	18,7	17,9	19,0	18,7	18,5
Úhrnná potratovost	0,625	0,648	0,618	0,607	0,630	0,631	0,612	0,649	0,650	0,643

Uvedené skutečnosti dokládá také míra potratovosti podle věku (tj. počet potratů u žen dané věkové kategorie na 1 000 žen středního stavu v dané věkové kategorii). Nejvyšší hodnota tohoto ukazatele byla v roce 2016 vykazována ve skupině 25–29letých žen (30,5 potratů na 1 000 žen v tomto věku).



V předcházejících osmi letech však lékaři nejvíce potratů v přepočtu na 1 000 žen evidovali ve skupině 30–34letých (nejvíce v roce 2008, tj. 31,4 potratů).

Intenzita potratovosti měřená ukazatelem úhrnné potratovosti, která udává průměrný počet potratů, který by žena během svého reprodukčního věku (15–49 let) prodělala za předpokladu zachování intenzity potratovosti daného roku, od roku 1992 do roku 2007 pravidelně klesala. V letech 2008, 2011, 2012, 2014 a 2015 je však možné sledovat její mírný meziroční nárůst, hodnota se však v tomto období nepřekročila 0,650 potratů na 1 ženu. Nejvyšší úhrnná potratovost byla evidována na začátku 90. let, v roce 1992 činila dokonce 1,754 potratů na 1 ženu, naopak tomu bylo v roce 2010, kdy činila 0,607 potratů na 1 ženu. V roce 2016 dosáhla 0,643 potratů na 1 ženu, což je meziročně o 0,007 potratů méně.

V průměru za Českou republiku dosáhla v roce 2016 úhrnná potratovost 0,515 potratů na 1 ženu. Nejvyšší hodnotu vykázal Ústecký kraj (0,698 potratů), nejméně potratů na 1 ženu evidovali v Jihomoravském kraji (0,427 událostí). Nadprůměrnou potratovost vykázalo ještě dalších šest krajů (Karlovarský, Jihočeský, Královéhradecký, Středočeský, Olomoucký) včetně Libereckého, ve kterém byla hodnota tohoto ukazatele dokonce druhá nejvyšší.

Jedním z důvodů dlouhodobého poklesu celkového počtu potratů bylo výrazné snížení případů umělého přerušeni těhotenství, od roku 1992 o téměř 76 %. V roce 2016 tak bylo v našem kraji zaznamenáno 1 119 umělých přerušeni těhotenství (meziročně o 1,2 % více). Nejvíce umělých přerušeni pak bylo provedeno v roce 1992 (4 600 případů), nejméně v roce 2015 (1 106 případů). V relativním vyjádření se zastoupení umělých přerušeni těhotenství na celkovém počtu potratů od roku 1992, kdy činilo 87,1 %, snížilo na 60,7 % v roce 2016. U žen do 29 let bylo v roce 2016 provedeno 536 umělých přerušeni těhotenství (tzn. 47,9 % všech umělých přerušeni), což je v porovnání se situací před 15 lety (v roce 2001) o téměř 44 % méně (relativně o 9,6 p. b. méně). I v této věkové skupině počet umělých přerušeni těhotenství v zásadě dlouhodobě klesá.

## Zemřelí, příčiny úmrtí, naděje dožití

Vývoj úmrtnosti a velikost některých ukazatelů úmrtnosti jsou ovlivněny především věkovou strukturou obyvatelstva a různou pravděpodobností úmrtí v jednotlivých věkových skupinách. Biologicky jsou dány odlišné pravděpodobnosti úmrtí pro muže a ženy v jednotlivých věkových skupinách. Poměr pohlaví při narození je biologicky dán na přibližně 105–106 chlapců na 100 dívek. V průběhu života mají však muži stále vyšší pravděpodobnost úmrtí než ženy. Pravděpodobnost úmrtí je vysoká při narození dítěte a od tohoto dne se snižuje, na začátku puberty začíná tato pravděpodobnost opět růst a stoupá až do nejvyšších věkových skupin.

V roce 2016 v našem kraji zemřelo celkem 4 385 osob, meziročně to znamená o 173 méně (o 3,8 %), ve srovnání s rokem 1991 (4 975 zemřelých) je to méně o 590 osob (o 11,9 %). Mladí lidé do 29 let se na celkové uvedené úmrtnosti v roce 2016 podíleli 1,1 % (tzn. 50 zemřelých). Počátkem 90. let se však jejich zastoupení mezi zemřelými pohybovalo i nad 3 % (3,4 %, tj. 162 zemřelých v roce 1992). Během zmíněných 26 let však úmrtnost v této věkové kategorii klesá. Více než polovinu zemřelých ve věkové skupině mladých do 29 let tvoří dlouhodobě muži – jejich zastoupení se pohybovalo mezi 60,9 % (rok 2000) a 78,4 % (rok 2013). V roce 2016 pak podíl dosáhl 66,0 %. Nejčastěji se jednalo o muže ve věku 15–29 let (63,6 % v roce 2016, v roce 1999 dokonce 81,2 %). Ve 25 případech, tj. v polovině případů úmrtí mladých do 29 let byly v roce 2016 příčinou úmrtí tzv. vnější příčiny. Z toho v 6 případech se jednalo o úmrtí při dopravních nehodách, v 11 případech šlo o sebevraždu.

Výše zmíněný pokles úmrtnosti v rámci mladé generace ovlivnila změna úmrtnostních podmínek, ke které došlo v průběhu 90. let. Především v případě dětské generace se tato skutečnost projevila především ve snížení kojenecké úmrtnosti (počet zemřelých do 1 roku života), kterou v pozitivním smyslu ovlivnila především rozvíjející se zdravotní péče a úroveň zdravotnické techniky. Nejednalo se však o pravidelný trend, ale spíše o obecnou tendenci. Zatímco v roce 1991 do 1 roku života zemřelo 60 dětí, v roce 2016 to bylo 13 dětí. V přepočtu na 1 000 živě narozených pak do 1 roku života v našem kraji počátkem 90. let zemřelo až 11,3 dětí (rok 1992), v roce 2016 to bylo „jen“ 2,6 dětí. S výjimkou roku 2013 tvořili po celých 26 let většinu zemřelých do 1 roku novorozenci, tedy děti, které zemřely do 28 dnů od narození. V roce 2016 z uvedených 13 zemřelých do 1 roku bylo 12 novorozenců. V relativním vyjádření se novorozenecká úmrtnost z dlouhodobého pohledu pohybovala v rozmezí od 8,1 zemřelých do 28 dnů na 1 000 živě narozených (rok 1992) do 1,0 zemřelého (rok 2011), v roce 2016 se novorozenecká úmrtnost navýšila a

dosáhla za posledních deset let třetí nejvyšší hodnoty, tj. 2,4 ‰. V poměru k celorepublikovému průměru dosahovala jak kojenecká tak novorozenecká úmrtnost v našem kraji po většinu období nižších hodnot.

Úroveň novorozenecké a kojenecké úmrtnosti dlouhodobě klesala také v ostatních regionech České republiky. V roce 2016 byla nejvyšší novorozenecká i kojenecká úmrtnost zjištěna v Ústeckém kraji (2,8, resp. 5,2 ‰). Nejméně úmrtí do 28 dní od narození na 1 000 živě narozených evidovali v Kraji Vysočina (1,1 ‰), do 1 roku pak v Pardubickém kraji (1,8 ‰). Novorozenecká úmrtnost v Libereckém kraji v daném roce byla nadprůměrná (průměr ČR dosáhl 1,7 ‰) a čtvrtá nejvyšší. V případě kojenecké úmrtnosti se krajská hodnota umístila těsně pod republikovým průměrem (2,8 ‰) a mezi kraji tak byla sedmá nejnižší.

Jedním z výstupů úmrtnostních tabulek je naděje dožití (tj. střední délka života). Ta udává průměrný počet let, který má před sebou osoba v daném věku při zachování intenzit úmrtnosti daného období. Vyšší naděje dožití je obecně na straně žen, příčinou je již zmíněná biologická odlišnost v úmrtnostních poměrech obou pohlaví. Střední délka života v případě mužů narozených v roce 2016 dosáhla 76,15 let, ženy narozené v téže roce mají před sebou o 5,68 let více. V porovnání s rokem 1992 se naděje dožití navýšila u obou pohlaví, tj. o 8,34 let u mužů a o 6,37 let u žen. Naděje dožití z dlouhodobého pohledu vykazuje u obou pohlaví rostoucí trend, našla se však období, ve kterých byl zaznamenán její meziroční pokles. Častěji se tak stalo na straně žen, tj. konkrétně v roce 2000, 2003, 2007 a naposledy v roce 2015. U mužů byla růstová křivka přerušena pouze v roce 1997 a 2013.

Z mezikrajského srovnání vyplývá, že nejvyššího věku se pravděpodobně dožijí obyvatelé narození v roce 2016 v Hlavním městě Praze, tj. muži 78,02 let a ženy 82,69 let. Na opačné straně žebříčku a nejnižší naděje dožití vykazuje Ústecký kraj (muži 73,98 let a ženy 79,47 let). Střední délka života v Libereckém kraji je v regionálním srovnání v případě mužů sedmá a v případě žen osmá nejnižší a obě dvě se pohybují pod republikovou úrovní (76,22 let muži, 82,05 let ženy). Za posledních 25 let se pak naděje dožití mužů nejvýrazněji navýšila ve Středočeském kraji (o 8,48 let). S mírným odstupem tento region následoval Liberecký kraj (o 8,34 let) a Hlavní město Praha (o 8,13 let). Nejméně se naděje dožití mužů prodloužila ve Zlínském kraji (6,78 let). V případě žen vykázal nejlepší výsledek Karlovarský kraj, ve kterém se ženy narozené v roce 2016 mají pravděpodobnost dožití o 6,69 let více než ženy narozené v roce 1992. Druhý nejvyšší přírůstek byl pak zjištěn opět v Libereckém kraji (o 6,37 let) a třetí místo obsadilo Hlavní město Praha (o 6,21 let). Na opačném konci žebříčku se s nárůstem ve výši 5,19 let umístil Ústecký kraj.

## Sňatky

Počet sňatků uzavřených snoubenci v Libereckém kraji vykazuje od začátku 90. let obecně klesající tendenci, ačkoliv se v průběhu daného období tento počet vyvíjí spíše kolísavě. Historicky nejméně sňatků bylo evidováno v roce 2014 (1 849 sňatků), nejvíce pak v roce 1992 (3 293 sňatků), rozdíl mezi těmito dvěma údaji představuje 1 444 událostí, tedy téměř 44 %. V roce 2016 pak do manželství vstoupilo 2 126 párů. Sňatečnost osob do 29 let od počátku 90. let, kdy byla nejvyšší, postupně klesala. Zatímco v roce 1992 dosáhl podíl sňatků ženichů v tomto věku na celkovém počtu sňatků 73,8 % (tedy téměř tři čtvrtiny sňatků, tj. 2 430 sňatků), v roce 2016 to bylo již jen 29,5 % (tj. 627 sňatků). Obdobně na tom byly také sňatky v případě stejně starých nevěst, které se v roce 1992 na celkové sňatečnosti podílely z 81,0 % (tj. 2 667 sňatků) a v roce 2016 již jen ze 45,5 % (tj. 967 sňatků). Pokles sňatečnosti ve skupině osob do 29 let pak ovlivnili především snoubenci do 24 let, kteří v horizontu posledních 25 let vstupovali do manželství stále méně. Začátkem 90. let bylo více než 50 % sňatků uzavřeno mezi snoubenci do 24 let – v případě nevěst v roce 1992 dokonce téměř 70 %. Poté podíl postupně klesal. V současnosti sňatečnost mužů v tomto věku nedosahuje ani 10 %, ženy do 24 let pak v roce 2016 uzavřely necelých 14 % sňatků.

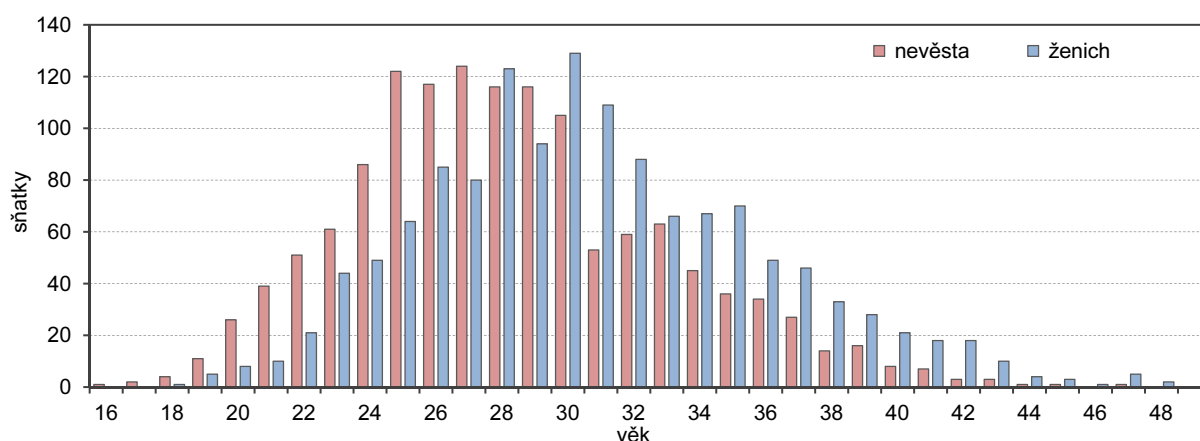


**Tab. 1.6 Sňatky podle vzájemného věku svobodných snoubenců a bydliště ženicha v roce 2016**

Věk ženicha:	Věk nevěsty																			
	do 17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35 a více	
do 17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	-	1	3	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
21	-	-	-	2	2	4	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	1	1	1	3	1	5	3	1	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
23	-	-	-	3	4	6	13	3	4	3	2	2	-	2	3	1	-	-	-	-
24	1	-	1	2	10	6	9	9	3	2	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
25	-	-	-	3	5	5	6	10	18	5	4	3	-	1	2	-	-	-	-	2
26	-	-	2	4	1	5	8	13	16	16	8	4	4	1	2	1	-	-	-	-
27	-	-	-	2	4	2	4	10	9	14	10	6	5	2	2	3	1	1	1	5
28	-	-	-	1	5	4	5	15	15	10	18	20	16	4	3	1	3	1	1	2
29	-	-	-	1	-	3	2	6	15	10	8	11	19	9	3	2	1	1	1	3
30	-	-	1	2	1	2	3	5	9	16	21	17	18	15	5	5	2	3	3	4
31	-	-	1	-	-	2	1	4	11	10	16	12	12	13	12	5	3	5	2	2
32	-	-	-	-	1	2	2	-	5	9	6	14	10	10	4	12	7	-	6	6
33	-	-	-	-	1	1	-	1	3	6	9	7	8	10	5	4	6	3	2	2
34	-	-	-	-	1	-	-	4	3	5	3	2	5	12	3	7	5	8	9	9
35 a více	1	-	1	-	1	4	5	4	9	10	13	15	17	25	11	19	35	23	117	117

Sňatečnost a její vývoj ovlivnil zejména nový model společenského chování přijatý po roce 1989. Stejně jako plánování narození dítěte je i vstup do manželství odkládán do vyššího věku. Instituce manželství zároveň ztratila dřívější význam a očekávání narození dítěte už není důvodem k nezbytnému sňatku partnerů. Průměrný věk při sňatku snoubenců v Libereckém kraji se po roce 1990 začal každoročně zvyšovat. Mezi roky 1992 a 2016 se pak průměrný věk nevěst při prvním sňatku navýšil o 7,9 let (tedy z 21,5 na 29,5 let) a ženichů o 8,0 let (tedy z 24,0 let na 32,0 let). V případě nevěst i ženichů se růst průměrného věku při uzavření prvního sňatku zastavil pouze dvakrát, tj. v roce 2012 a 2016 a byl tak zaznamenán jeho meziroční mírný pokles.

**Graf 1.7 Sňatky podle věku snoubenců v Libereckém kraji v roce 2016**



Z hlediska mezikrajského srovnání vykázalo v roce 2016 nejvyšší průměrný věk snoubenců Hlavní město Praha (33,3 let u ženichů, 30,8 let u nevěst), naopak nejmladší snoubence evidoval Kraj Vysočina (31,2 let u ženichů a 28,5 let u nevěst). Tuto skutečnost bezesporu ovlivnil společensko-ekonomický charakter daných lokalit, tj. Hlavní město Praha je typickým představitelem výše zmíněného nového životního stylu, který se objevil po roce 1989 reprezentovaný dostatkem studijních a pracovních příležitostí. Naopak Kraj Vysočina vzhledem k vysokému zastoupení věřících obyvatel stále zastává tradiční model rodiny. Liberecký kraj v tomto srovnání v případě věku ženichů obsadil sedmou nejvyšší a v případě nevěst pátou nejvyšší příčku pomyslného žebříčku.

**Tab. 1.7 Sňatky podle bydliště ženicha**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<b>Sňatky</b>	<b>2 564</b>	<b>2 343</b>	<b>2 094</b>	<b>1 928</b>	<b>1 954</b>	<b>1 929</b>	<b>1 877</b>	<b>1 849</b>	<b>2 031</b>	<b>2 126</b>
z toho ženichové ve věku:										
do 19 let	10	11	6	3	7	4	2	4	7	6
20–24 let	223	180	152	125	133	118	105	102	118	141
25–29 let	802	706	585	497	437	529	463	467	454	480
z toho nevěsty ve věku:										
do 19 let	44	37	35	25	26	25	20	18	16	18
20–24 let	456	435	327	285	273	301	256	258	253	277
25–29 let	969	821	787	667	618	675	641	615	639	672
<b>Sňatky mužů ve věku do 29 let</b>	<b>1 035</b>	<b>897</b>	<b>743</b>	<b>625</b>	<b>577</b>	<b>651</b>	<b>570</b>	<b>573</b>	<b>579</b>	<b>627</b>
podle rodinného stavu ženicha:										
svobodný	1 007	869	719	610	563	633	555	567	566	621
rozvedený	28	28	24	15	14	18	14	6	13	6
<b>Sňatky žen ve věku do 29 let</b>	<b>1 469</b>	<b>1 293</b>	<b>1 149</b>	<b>977</b>	<b>917</b>	<b>1 001</b>	<b>917</b>	<b>891</b>	<b>908</b>	<b>967</b>
podle rodinného stavu nevěsty:										
svobodná	1 387	1 217	1 096	920	878	954	888	860	872	937
rozvedená	80	76	53	57	39	47	29	30	36	29

## Rozvody

V úhrnu bylo v roce 2016 v Libereckém kraji rozvodem ukončeno 1 102 řízení. Ve srovnání s rokem 1992 je to o 501 rozvodů (31,3 %) méně. Přibližně až do roku 2006 ale počet rozvodů v zásadě rostl, ovšem nejvíce takto ukončených manželství bylo evidováno hlavně na začátku 90. let (1 717 rozvodů v roce 1994). Naopak minimální počet bylo možné zaznamenat v roce 1999 (1 050 rozvodů). V posledním desetiletí pak počet rozvodů každoročně spíše klesá – v roce 2016 došlo k 10,8% meziročnímu poklesu.

V kontextu s vývojem sňatečnosti se vyvíjí také rozvodovost v hodnocených věkových skupinách. Počet rozvodů ve skupině osob ve věku do 24 let i 25–29letých v podstatě od roku 1992 klesá. Větší počet rozvodů je však po celé zmíněné období a u obou skupin patrný na straně žen. Začátkem 90. let se rozvody mužů do 24 let na celkovém počtu rozvodů podílely více než 10 % a rozvody stejně starých žen dokonce více než 20 %. Aktuálně zastoupení v případě mužů nedosahuje ani 1 %, podíl žen v roce 2016 činil 2,1 %. Muži i ženy ve věku 25–29 let v první polovině 90. let tvořili zhruba pětinu rozvedených. Zastoupení těchto mužů mezi celkovým počtem rozvedených v posledním desetiletí již však nedosahuje ani 10 % (v roce 2016 podíl činil 4,1 %). Obdobně je na tom také podíl 24–29letých žen, ten se však pod 10% hranici dostal až v roce 2010 a v roce 2016 činil 8,2 %.

**Tab. 1.8 Rozvody**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<b>Rozvody</b>	<b>1 537</b>	<b>1 400</b>	<b>1 401</b>	<b>1 351</b>	<b>1 296</b>	<b>1 142</b>	<b>1 311</b>	<b>1 236</b>	<b>1 235</b>	<b>1 102</b>
z toho:										
s nezletilým dítětem (%)	64,7	58,6	58,9	57,1	56,1	55,9	60,8	58,2	58,0	60,3
do 1 roku trvání manželství	12	18	17	7	10	10	14	7	13	6
<b>Rozvody mužů ve věku do 29 let</b>	<b>148</b>	<b>141</b>	<b>120</b>	<b>79</b>	<b>80</b>	<b>68</b>	<b>74</b>	<b>75</b>	<b>65</b>	<b>51</b>
z toho:										
s nezletilým dítětem (%)	60,1	49,6	51,7	50,6	50,0	47,1	51,4	54,7	46,2	54,9
do 1 roku trvání manželství	6	8	6	2	2	4	4	2	6	-
<b>Rozvody žen ve věku do 29 let</b>	<b>271</b>	<b>248</b>	<b>220</b>	<b>175</b>	<b>170</b>	<b>145</b>	<b>150</b>	<b>135</b>	<b>137</b>	<b>113</b>
z toho:										
s nezletilým dítětem (%)	61,6	57,7	56,4	56,6	53,5	46,9	62,7	61,5	53,3	57,5
do 1 roku trvání manželství	8	11	9	3	5	5	7	2	7	1

Z regionálního pohledu vykázal v roce 2016 nejvyšší podíl rozvodů mezi muži i ženami do 24 let Karlovarský kraj (1,6, resp. 2,7 %). Liberecký region evidoval mezi takto starými muži 0,5% podíl rozvodů společně s dalšími pěti kraji (Moravskoslezským, Hl. městem Prahou, Pardubickým, Plzeňským a Jihomoravským krajem), což pro tyto regiony v zásadě znamenalo druhou nejnižší hodnotu. Menší zastoupení rozvádějících se mužů do 24 let registroval již jen Zlínský a Ústecký kraj (shodně 0,4 %). Naopak rozvádějící se ženy





do 24 let tvořily v roce 2016 v našem kraji zmíněná 2,1 %, což je třetí nejvyšší hodnota. Nejméně se ženy v uvedeném věku na celkovém počtu rozvodů podílely v Jihomoravském kraji (1,0 %).

Ve skupině 25–29letých mužů byl nejvyšší podíl rozvodů evidován v Královéhradeckém kraji (5,1 %), naopak mezi ženami obsadil pomyslné prvenství kraj Plzeňský (9,7 %). Poslední příčka a nejnižší podíl rozvádějících se mužů i žen v daném věku patřila Zlínskému kraji (3,3, resp. 6,9 %). Liberecký kraj v případě obou pohlaví vykázal pátý nejnižší podíl.

## Stěhování, dlouhodobá migrace

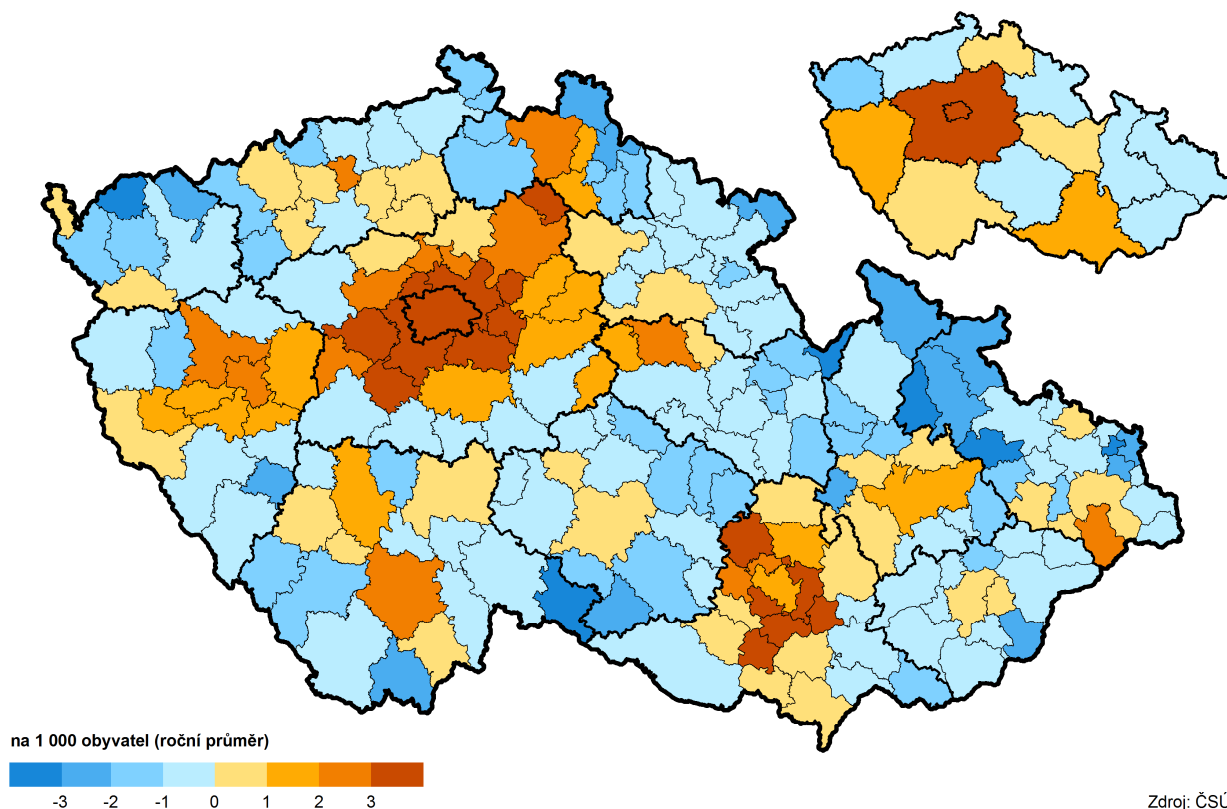
V první polovině 90. let počet přistěhovaných do Libereckého kraje klesal, od roku 1997 (s výjimkou roku 1999 a 2004) se naopak každoročně navyšuje, a to až do svého maxima v roce 2007 (7 349 osob). V následujícím čtyřletém období, charakteristickým probíhající hospodářskou recesí, přistěhovaných opět ubývá. V posledních pěti letech však migrace směrem do Libereckého kraje znovu ožila a počet přistěhovaných pravidelně roste. V roce 2016 se tak do našeho regionu přistěhovalo 4 834 osob, tj. meziročně o 1,5 % více. Počet vystěhovaných klesal až do roku 2000, od tohoto roku pak v zásadě vykazuje převážně rostoucí tendenci – výjimkou jsou pouze roky 2005, 2008, 2011 a 2015, ve kterých meziročně počet vystěhovaných poklesl. V roce 2016 se z Libereckého kraje vystěhovalo celkem 4 412 osob, proti roku 2015 o 7,6 % více.

**Tab. 1.9 Přistěhovaní do kraje a vystěhovaní z kraje podle věku**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<b>Přistěhovaní do kraje</b>	<b>7 349</b>	<b>6 537</b>	<b>5 069</b>	<b>4 396</b>	<b>3 946</b>	<b>3 950</b>	<b>4 236</b>	<b>4 550</b>	<b>4 764</b>	<b>4 834</b>
z toho ve věku:										
0–14 let	881	806	838	856	873	801	914	1 027	997	1 014
15–29 let	3 016	2 712	1 862	1 447	1 155	1 172	1 189	1 314	1 456	1 417
<b>Vystěhovaní z kraje</b>	<b>4 931</b>	<b>4 085</b>	<b>4 260</b>	<b>4 350</b>	<b>3 692</b>	<b>4 162</b>	<b>4 333</b>	<b>4 397</b>	<b>4 101</b>	<b>4 412</b>
z toho ve věku:										
0–14 let	670	668	684	697	803	844	893	939	860	975
15–29 let	1 848	1 490	1 487	1 351	1 059	1 219	1 254	1 316	1 240	1 290
<b>Přírůstek/úbytek stěhováním</b>	<b>2 418</b>	<b>2 452</b>	<b>809</b>	<b>46</b>	<b>254</b>	<b>-212</b>	<b>-97</b>	<b>153</b>	<b>663</b>	<b>422</b>
z toho ve věku:										
0–14 let	211	138	154	159	70	-43	21	88	137	39
15–29 let	1 168	1 222	375	96	96	-47	-65	-2	216	127

Trend stěhování mladé generace (osob do 29 let) není zcela jednoznačný a z dlouhodobého pohledu zde existují poměrně významné výkyvy. Počátek 90. let je charakteristický spíše poklesem počtu přistěhovaných ve věku 0–14 let i 15–29 let. V případě dětské složky bylo nejméně přistěhovaných zaznamenáno především ve druhé polovině 90. let a na počátku prvního tisíciletí s tím, že nejméně 0–14letých přistěhovaných kraj evidoval v roce 1999 (581 osob). V následujícím období již počet přistěhovaných dětí pozvolná roste. V případě 15–29letých je migrace nejintenzivnější v období 2003 až 2008, kdy každoroční příliv těchto osob překračuje hranici 2 000 osob, s maximem v roce 2007 (3 016 přistěhovaných v tomto věku). Počet dětí stěhujících se z Libereckého kraje do ostatních krajů České republiky od počátku 90. let do roku 2000 každoročně klesal, poté ač nepravidelně se počet vystěhovaných v tomto věku zvyšuje, a to až na své historické maximum v roce 2016, tj. 975 osob. Počet vystěhovaných ve věku 15–29 let se pohyboval v rozmezí od 1 059 osob (rok 2011) do 2 044 osob (rok 2004). Největší odliv osob v uvedeném věku však kraj registroval v období 2001 až 2004 a v roce 2007. V roce 2016 se pak z našeho regionu vystěhovalo 1 290 osob ve věku 15–29 let, tedy meziročně o 4,0 % více, v porovnání s rokem 1992 pak o 18,6 % méně.

Osoby do 29 let představují po celé 25leté období (s výjimkou několika let) v rámci Libereckého kraje více než polovinu všech přistěhovaných i vystěhovaných, v dané časové řadě je však patrný pokles podílu těchto osob na celkové migraci. Zatímco v roce 1992 se osoby ve věku 0–29 let na celkovém počtu přistěhovaných podílely z více než 63 % a na celkovém počtu vystěhovaných dokonce z více než 66 %, v roce 2016 jejich zastoupení v migraci pokleslo na 50,3, resp. 51,3 %. I přesto je však migrace těchto osob pro kraj významná. Intenzivněji pak migrují osoby 15–29leté, které v roce 2016 tvořily 29,3 % přistěhovaných a 29,2 % vystěhovaných. Děti byly v roce 2016 mezi migranty zastoupeny v případě přistěhovaných i vystěhovaných zhruba z jedné pětiny s tím, že jejich vyšší podíl byl zaznamenán u vystěhovaných (tj. 22,1 %).



Saldo migrace dosahovalo kladných hodnot téměř po celé hodnocené období, a to jak v případě celkové populace, tak mladé generace. Největší přírůstek stěhováním u populace jako celku byl v našem kraji vykázan v roce 2008 (+2 452 osob). Počet vystěhovalých převážil počet přistěhovalých pouze v roce 2001 (-509 osob), 2012 (-212 osob), 2004 (-122 osob) a 2013 (-97 osob). Nejvíce dětí kraj stěhováním „získal“ v roce 2002, kdy přírůstek jejich migrace činil +247 osob. Naopak úbytek dětské složky v důsledku migrace zaznamenal kraj v roce 1994 (-47 osob) a 2012 (-43 osob). Maximální přírůstek v souvislosti se stěhováním 15–29leté generace pak připadl na rok 2008 (+1 222 osob) a rok 2007 (+1 168 osob). Ztráty v populaci 15–29leté populace způsobené stěhováním pak region evidoval častěji, tj. v roce 2001 (-391 osob), 2004 (-249 osob), 2013 (-65 osob), 2002 (-50 osob), 2012 (-47 osob) a 2014 (-2 osoby).

V rámci vnitrokrasné migrace, kterou tvoří stěhování mezi obcemi uvnitř okresu a stěhování mezi okresy Libereckého kraje, byl v roce 2016 zaznamenán pohyb 7 716 osob. Mladí do 29 let z tohoto objemu představovali 51,5 %. Napříč Českou republikou se podíl mladých do 29 let na vnitrokrasné migraci ostatních regionů pohyboval v rozmezí od 49,5 % (Plzeňský kraj) do 53,3 % (Pardubický kraj). Uvedená hodnota za Liberecký kraj je tak v tomto srovnání šestá nejvyšší a v poměru k republikovému průměru (49,9 %) nadprůměrná.

## Obyvatelstvo podle SLDB 2011 (rodinný stav, národnost, víra)

Výsledky sčítání lidu, domů a bytů umožňují mimo jiné hodnotit strukturu mladých lidí podle národnosti, náboženského vyznání, rodinného stavu a vzdělání. Jednou z důležitých charakteristik je také struktura obyvatelstva podle vztahu mezi místem narození a bydlištěm. Poprvé v historii bylo sčítání v roce 2011 v souladu s mezinárodní metodikou zpracováno za obyvatelstvo obvykle bydlící. Kvalita dat z posledního sčítání však utrpěla vyšším podílem nezjištěných, resp. nepřesně zjištěných údajů. Výsledky jsou také do jisté míry ovlivněny i skutečností, že za děti do 14 let sčítací listy osob vyplňovali jejich rodiče.

Podle výsledků posledního sčítání do věkové kategorie obyvatel do 29 let patřilo 145 483 osob, tj. 33,6 % z celkového počtu 432 439 obyvatel obvykle bydlícího na území Libereckého kraje k 26. 3. 2011. V uvedené věkové skupině z hlediska pohlaví z 51,2 % převažovali chlapci, kterých se rodí více než dívek a tato

převaha přetrvává zhruba do 55 let věku. Více než 44 % představovaly děti do 14 let, téměř vyrovnaně byly zastoupeny věkové skupiny 20–24 let (19,2 %) a 25–29 let (19,6 %) a necelých 17 % připadlo na mládež ve věku 15–19 let.

V roce 2011 se pod pojmem národnost chápala příslušnost k národu, národnostní nebo etnické menšině a pro její stanovení nebyla rozhodující mateřská řeč ani řeč, kterou sčítaná osoba převážně používala či lépe ovládala. Přípustné bylo uvést i více národností a data byla také ovlivněna zahrnutím cizinců do obvykle bydlícího obyvatelstva. Podmínkou byl obvyklý pobyt bez ohledu na to, zda mají nebo nemají v ČR trvalý resp. dlouhodobý evidovaný pobyt. Uvedení národnosti bylo dobrovolné, což se odrazilo ve vysoké míře non-response na tuto otázku. V roce 2011 na tuto otázku neodpověděla více jak jedna pětina obyvatel Libereckého kraje, u mladé generace podíl nezjištěných odpovědí dosáhl 30,1 %. Nejvyšší neochotu odpovídat na tuto otázku vykázala věková kategorie 20–24 let (31,8 %).

**Tab. 1.10 Obyvatelstvo ve věku do 29 let podle národnosti, pohlaví a věku**

Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo ve věku do 29 let	v tom (%)		v tom věková skupina (%)			
		muži	ženy	do 14 let	15–19 let	20–24 let	25–29 let
<b>Počet obyvatel</b>	<b>145 483</b>	<b>51,2</b>	<b>48,8</b>	<b>44,4</b>	<b>16,9</b>	<b>19,2</b>	<b>19,6</b>
z toho národnost:							
česká	97 217	50,8	49,2	45,3	17,3	18,6	18,8
moravská	79	51,9	48,1	27,8	7,6	22,8	41,8
maďarská	51	60,8	39,2	19,6	5,9	17,6	56,9
německá	68	52,9	47,1	19,1	20,6	29,4	30,9
polská	82	40,2	59,8	26,8	20,7	20,7	31,7
romská	133	50,4	49,6	44,4	11,3	24,1	20,3
ruská	127	54,3	45,7	36,2	20,5	23,6	19,7
slovenská	1 029	39,7	60,3	19,0	9,2	20,6	51,2
ukrajinská	856	52,5	47,5	30,7	11,7	22,7	34,9
vietnamská	568	58,3	41,7	29,0	12,0	29,8	29,2
neuvedeno	43 789	52,2	47,8	43,6	16,4	20,3	19,7

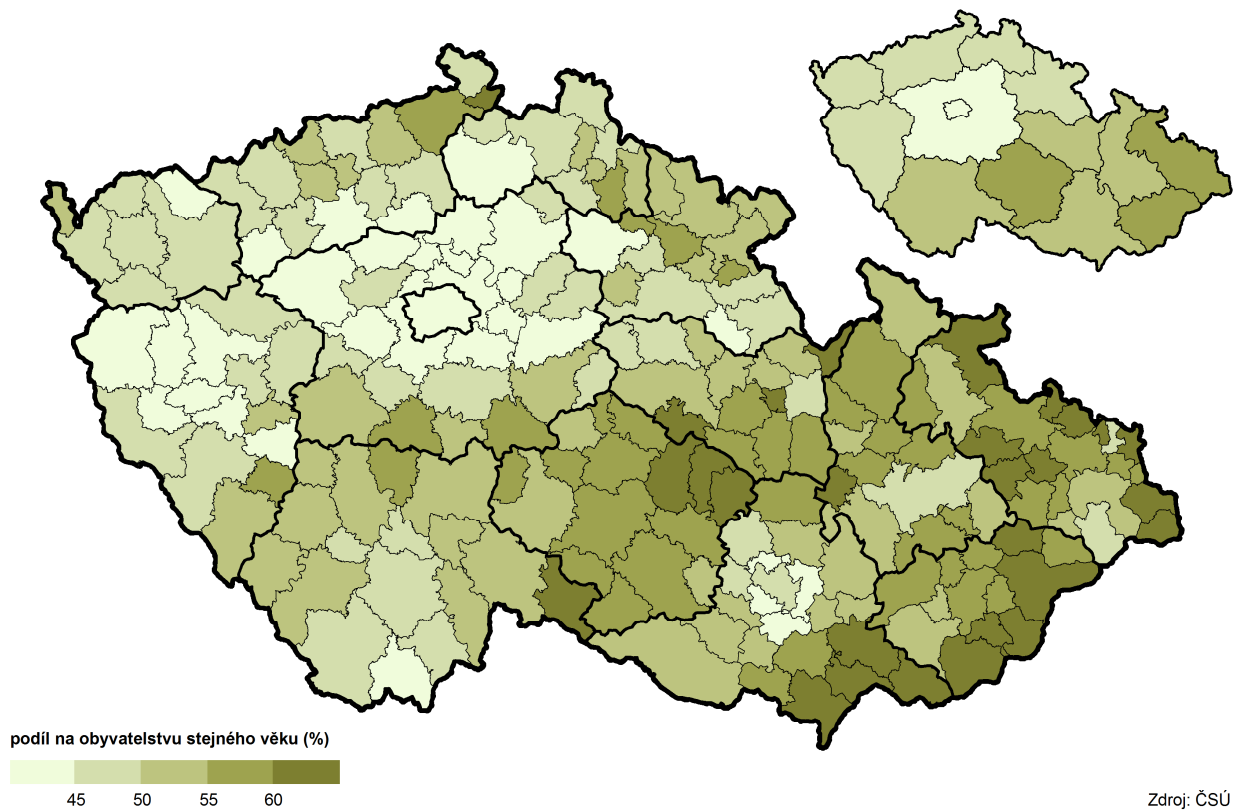
V generaci mladých lidí žijících v Libereckém kraji byla při posledním sčítání z 66,8 % zastoupena česká národnost, přičemž ostatní národnosti nepřekročily hranici 1 % populace. Nejpočetnější menšinou byli Slováci (0,7 % obyvatel ve věku do 29 let), což může mít dva důvody. Jedním je historický vývoj do roku 1992, kdy v letech 1918–1939 a 1945–1992 Slováci společně s Čechy tvořili společný stát. Druhým důvodem je zřejmě pracovní migrace, neboť nejvyšší zastoupení měla slovenská národnost u věkové kategorie 25–29 let (1,9 %) a 20–24 let (0,8 %). Druhou nejpočetnější národnostní menšinou mezi mladými jsou Ukrajinci (0,6 %) a její zastoupení úzce souvisí s jejich stěhováním za prací. Vyšší zastoupení má u mladých lidí od 20 let. Třetí nejpočetnější menšinou jsou Vietnamci (0,4 %) a v tomto případě se může jednat o děti pracovních migrantů, kteří se do České republiky přemístili již v 70. letech 20. století.

Zajímavý je poměr mladých mužů a žen v jednotlivých národnostních skupinách. V případě české národnosti na 100 mužů ve věku do 29 let připadlo 97 stejně starých žen. Také u ukrajinské a vietnamské národnosti převažovali muži – v prvním případě na 100 mužů připadlo 91 žen, ve druhém 72 žen. U slovenské národnosti byla relace obrácená a na 100 mužů připadlo 152 žen.

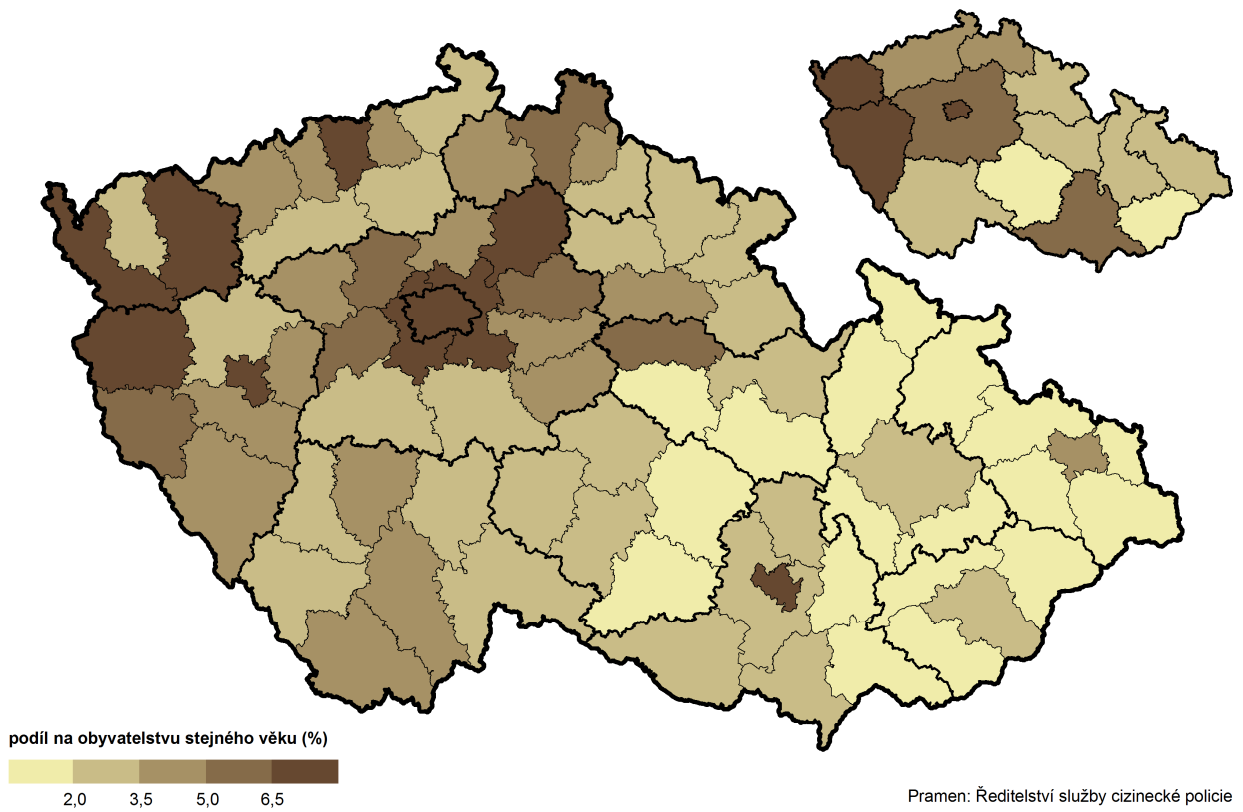
Podle údajů sčítání 2011 se 95,7 % osob ve věku do 29 let narodilo na území současné České republiky, 4,0 % uvedlo místo svého narození zahraničí. Nejvyšší podíl narozených v České republice byl vykázán ve věkové skupině do 14 let (98,7 %) a s rostoucím věkem klesá zastoupení až na 90,2 % u osob ve věku 25–29 let, a to ve prospěch osob narozených v zahraničí (9,3 % u uvedené věkové skupiny).

Nejpočetnější skupinou obyvatel podle místa narození jsou tzv. rodáci. Jsou to osoby, které se narodily v obci, v níž měly k datu sčítání obvyklé bydliště a představovaly 67,6 % z celkového počtu narozených v České republice. Mezi kraji České republiky se podíl mladých rodáků pohybuje od 60,2 % ve Středočeském kraji do 73,4 % (Zlínský a Moravskoslezský kraj). S rostoucím věkem zastoupení rodáků v našem kraji postupně klesá. Zatímco u dětí do 14 let jejich podíl dosáhl 79,5 %, u věkové kategorie 25–29 let necelou jednu polovinu (48,1 %). Stejnou měrou s věkem roste v populaci mladých lidí podíl osob, které se v průběhu svého života přestěhovaly do jiné obce okresu, mimo okres a mimo kraj svého narození. Nejvyšší podíly vykazuje generace ve věku 25–29 let, když se 15,5 % z nich narodilo v jiném kraji, 14,1 % v jiné obci okresu a 5,6 % v jiném okrese kraje.

### Rodáci ve věku 25–29 let podle SO ORP a krajů podle SLDB 2011 (ze zjištěných hodnot)



### Cizinci ve věku 0–29 let podle okresů a krajů k 31. 12. 2016



**Tab. 1.11 Obyvatelstvo ve věku do 29 let podle místa bydliště matky v době narození, pohlaví a věku**

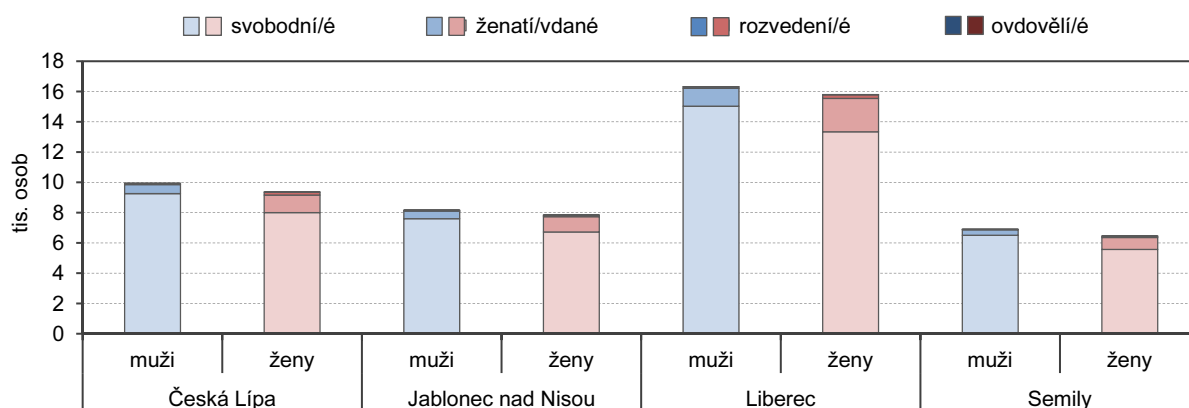
Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo ve věku 29 let	v tom		v tom věková skupina			
		muži	ženy	do 14 let	15–19 let	20–24 let	25–29 let
<b>Počet obyvatel</b>	<b>145 483</b>	<b>74 466</b>	<b>71 017</b>	<b>64 597</b>	<b>24 563</b>	<b>27 881</b>	<b>28 442</b>
v tom (%):							
narození v České republice	95,7	95,6	95,8	98,7	97,1	93,3	90,2
z toho:							
v obci bydliště	67,6	68,5	66,7	79,5	68,2	59,5	48,1
v jiné obci okresu	11,3	10,9	11,8	9,1	12,5	12,7	14,1
v jiném okrese kraje	4,0	3,7	4,3	3,0	3,9	4,6	5,6
v jiném kraji	8,8	8,6	9,0	5,3	7,6	11,0	15,5
narození v zahraničí	4,0	4,1	3,9	1,1	2,8	6,3	9,3
z toho ve Slovenské republice	1,2	1,0	1,4	0,3	0,6	1,4	3,4
nezjištěno	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,4	0,5

Po roce 1989 se mladým lidem naskytly zcela nové podmínky života, jedná se o generaci, která si způsob svého života zvolila bez jakýkoliv konvencí a omezení. Mladí lidé si prodlužují své mládí, déle se připravují na povolání, cestují, manželský svazek kompenzují nesezdanými soužitími, založení rodiny a domácnosti odkládají do vyššího věku. Všechny tyto skutečnosti se odrazily v jejich struktuře podle rodinného stavu.

**Graf 1.8 Obyvatelstvo v okresech Libereckého kraje ve věku 15–29 let podle rodinného stavu a pohlaví**

Zdroj: SLDB 2011



K 26. 3. 2011 v Libereckém kraji žilo 80 886 osob ve věku 15–29 let, mezi kterými z 89,1 % převažovali svobodní. Necelá jedna desetina osob v této věkové skupině připadla na ženaté nebo vdané, 1,1 % na rozvedené. Bohužel také mezi mladými se našli ti, kteří o své protějšky přišli v důsledku úmrtí, jejich zastoupení je však zanedbatelné. Při pohledu na strukturu mladé generace podle rodinného stavu a pohlaví je evidentní, že muži vykazovali vyšší podíl svobodných (92,8 % mužů ve věku 15–29 let), ženy naopak vyšší podíl vdaných (13,1 % žen ve věku 15–29 let), rozvedených (1,6 %) a ovdovělých (0,1 %).

**Tab. 1.12 Obyvatelstvo podle rodinného stavu, pohlaví a věku**

Zdroj: SLDB 2011

	Muži celkem	z toho				Ženy celkem	z toho			
		svobodní	ženatí	rozvedení	ovdovělí		svobodné	vdané	rozvedené	ovdovělé
<b>Počet obyvatel</b>	<b>211 537</b>	<b>95 512</b>	<b>88 153</b>	<b>22 086</b>	<b>5 272</b>	<b>220 902</b>	<b>78 914</b>	<b>87 781</b>	<b>28 503</b>	<b>25 380</b>
v %	100,0	45,2	41,7	10,4	2,5	100,0	35,7	39,7	12,9	11,5
z toho ve věku 15–29 let	41 383	38 402	2 636	271	10	39 503	33 634	5 159	636	20
v %	100,0	92,8	6,4	0,7	0,0	100,0	85,1	13,1	1,6	0,1
v tom ve věku:										
15–19 let	30,5	32,8	0,6	3,7	20,0	30,2	35,4	0,8	0,6	10,0
20–24 let	34,4	36,1	12,3	10,0	30,0	34,5	37,5	17,4	13,7	25,0
25–29 let	35,1	31,1	87,1	86,3	50,0	35,3	27,1	81,8	85,7	65,0



Mezi svobodnými muži jsou víceméně rovnoměrně zastoupeny všechny tři sledované věkové kategorie – od 31,1 % u skupiny 25–29 let do 36,1 % u skupiny 15–19 let. U svobodných žen je více než třetinové zastoupení vykázáno u dvou věkových skupin, a to 15–19 let a 20–24 let (35,4 %, resp. 37,5 %). Žen bez závazku ve věku 25–29 let je pouhých 27,1 %. Ženy vstupují do manželství o něco dříve, což se oproti mužům odrazilo ve vyšším zastoupení věkových skupin 15–19 let (0,8 %) a 20–24 let (17,4 %). Podíl vdaných žen ve věku 24–29 let dosáhl 81,8 %, podíl mužů pak 87,1 %. Ve struktuře rozvedených mužů i žen dominuje věková kategorie 25–29letých (86,3 %, resp. 85,7 %).

Z pohledu jednotlivých krajů nejvyšší podíl svobodných v generaci 15–29letých vykázal Olomoucký kraj (90,0 %), nejnižší Středočeský kraj (87,5 %). Zastoupení ženatých nebo vdaných mezi mladými ve Středočeském kraji dosáhlo 11,1 % na druhé straně v Karlovarském kraji 8,4 %. Ten se také prezentuje nejvyšším podílem rozvedených (1,4 %). Nejnižší podíl osob, které své manželství ukončily rozvodem, byl zjištěn ve Zlínském kraji (0,7 %).

Stejně jako otázka na národnost byla také otázka vztahující se k náboženskému vyznání při sčítání v roce 2011 dobrovolná. Každý se mohl dobrovolně vyjádřit, zda je „věřící a hlásící se k církvi nebo náboženské společnosti“ nebo je „věřící a nehlásící se k církvi nebo náboženské společnosti“ nebo zda je bez vyznání. Zejména otázka na postoj k církvi vykázala vysoký podíl neuvedených odpovědí. U obyvatelstva Libereckého kraje non-respons dosáhla 44,6 %, u mladé generace 46,4 %. Nejvyšší hodnotu vykázala věková kategorie dětí do 14 let (49,3 %). Se zvyšujícím se věkem podíl neuvedených odpovědí klesal, a to až na 43,2 % u věkové kategorie 25–29letých.

**Tab. 1.13 Obyvatelstvo ve věku do 29 let podle náboženské víry, pohlaví a věku**

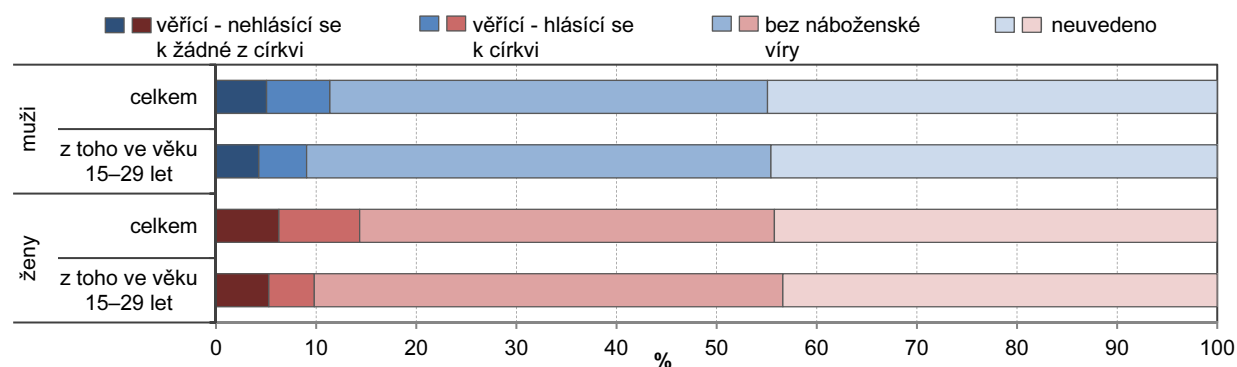
Zdroj: SLDB 2011

	Obyvatelstvo ve věku do 29 let	v tom		v tom věková skupina			
		muži	ženy	do 14 let	15–19 let	20–24 let	25–29 let
<b>Počet obyvatel</b>	<b>145 483</b>	<b>74 466</b>	<b>71 017</b>	<b>64 597</b>	<b>24 563</b>	<b>27 881</b>	<b>28 442</b>
z toho (%):							
věřící - nehlásící se k církvi	3,6	3,3	3,9	2,2	3,6	4,9	5,7
věřící - hlásící se k církvi	4,4	4,5	4,4	4,1	4,3	4,6	5,1
z toho:							
Církev československá husitská	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Církev římskokatolická	2,0	1,9	2,2	2,1	1,8	1,7	2,2
Českobratrská církev evangelická	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
bez náboženské víry	45,6	45,4	45,8	44,3	47,2	46,6	46,0
neuvedeno	46,4	46,8	45,9	49,3	45,0	43,9	43,2

Bez náboženské víry bylo 45,6 % obyvatel ve věku do 29 let, minimum bylo vykázáno u věkové kategorie dětí do 14 let (44,3 %), maximum u osob ve věku 15–19 let (47,2 %). Liberecký kraj při sčítání v roce 2011 patřil ke krajům s nejnižší religiozitou. Věřící představovali necelých 13 % obyvatel, mezi mladými pouze 8,0 %. V rámci mezikrajského srovnání se jedná o třetí nejnižší hodnotu. Nejnižší relativní počet mladých věřících byl vykázán v Ústeckém kraji (6,1 %), druhý nejnižší v Karlovarském kraji (7,5 %). Nejvyšší relativní počty věřících byly vykázány v moravských krajích. Ve Zlínském kraji dosáhl 30,5 %, v Kraji Vysočina a Jihomoravském kraji překročil hranici 22 %.

**Graf 1.9 Obyvatelstvo Libereckého kraje podle pohlaví a náboženské víry**

Zdroj: SLDB 2011



Více než 5 tisíc mladých osob s obvyklým pobytem v Libereckém kraji se přihlásilo k víře bez vazby na církev či náboženskou společnost (tj. 3,6 % obyvatel ve věku do 29 let) a s rostoucím věkem se zvyšovalo i zastoupení těchto osob, a to z 2,2 % u dětí do 14 let až na 5,7 % u 25–29letých. Rozdíl mezi minimem a maximem dosáhl 3,5 procentních bodů. Možnost „věřící – hlásící se k církvi, zvolilo 4,4 % mladých osob. U těchto osob byly rozdíly mezi věkovými skupinami mnohem menší a podíly se pohybovaly v rozmezí od 4,1 do 5,1 %.

Nejpočetnější zastoupení mezi církvemi měly v roce 2011 církve s dlouholetou tradicí, a to Církev římskokatolická, Českobratrská církev evangelická a Církev československá husitská. Tato situace platila jak u obyvatelstva celkem, tak i u mladé generace.

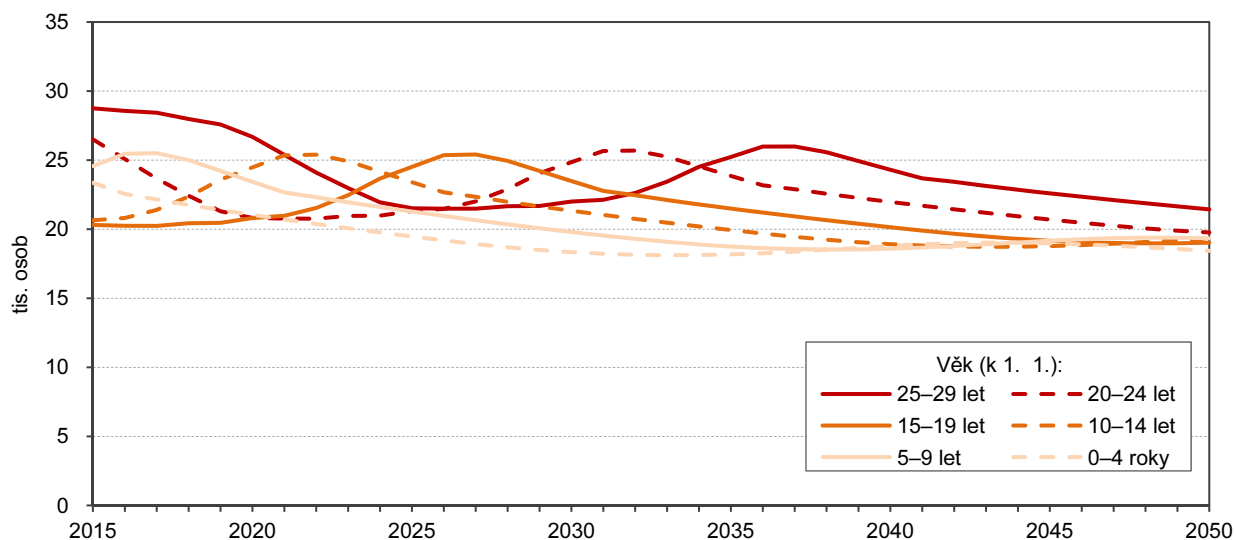
## Projekce obyvatelstva do roku 2050

Počet obyvatel Libereckého kraje se podle projekce během období 2020–2050 sníží ze 438 903 na 420 098 obyvatel, tedy o 4,3 %. Počet mužů pak poklesne o téměř 4 % a počet žen o 4,6 %. Liberecký kraj tak zůstane druhým nejmenším krajem České republiky.

Zastoupení dětské složky obyvatel (tedy dětí ve věku 0–14 let) se podle odhadu bude navyšovat do začátku roku 2019 (na 69 202 dětí) a zásluhu na tomto výsledku bude mít vyšší porodnost z posledních několika let. Postupně se však bude počet dětí snižovat až na 56 255 dětí k 1. 1. 2039. V následujícím období se počet dětí začne znovu mírně navyšovat, a to díky porodnosti dnes narozených dětí. K 31. 12. 2016 se dětská složka obyvatel na celkové populaci Libereckého kraje podílela 16,0 %, minimálního zastoupení by tato věková skupina měla dosáhnout v období let 2035 až 2040 (13,1 %). Následně podíl dětí v populaci kraje mírně poroste s tím, že k 1. 1. 2051 by měl činit 13,6 %.

**Graf 1.10 Mladá generace podle věkových skupin v Libereckém kraji do roku 2050**

Zdroj: publikace ČSÚ Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050

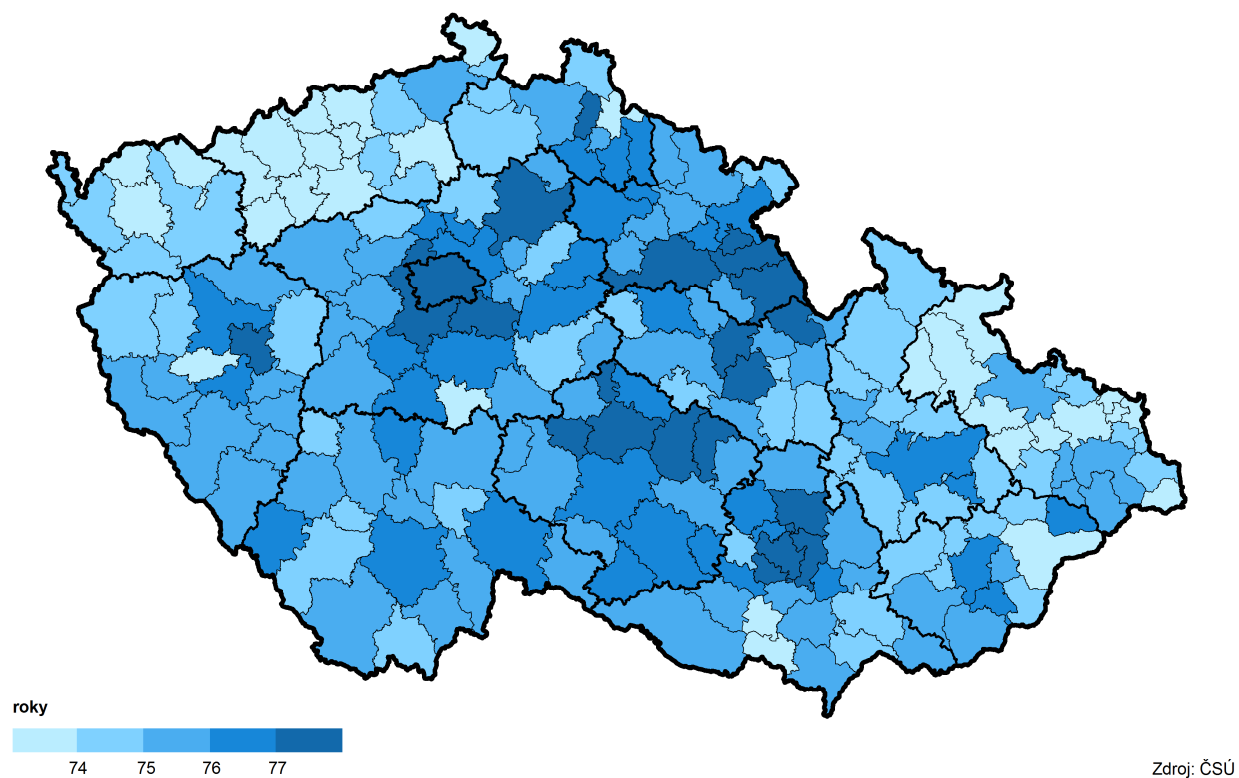


Podíl 15–29letých v populaci Libereckého kraje k 31. 12. 2016 dosáhl 16,4 % a tuto skupinu tvořilo 72 270 osob. Do konce roku 2021 by se měl počet těchto osob snížit o 8,1 % na 66 397 osob. Od roku 2022 se bude tato část populace postupně rozrůstat, a to až na své maximum 70 856 osob, kterého by mělo být dosaženo na konci roku 2033. V následujícím období až do konce roku 2050 však bude tato věková skupina opět již jen početně ztrácet. K 31. 12. 2050 by pak v našem kraji mělo žít 59 990 osob ve věku 15–29 let, tzn. 14,3% na celkové populaci kraje.

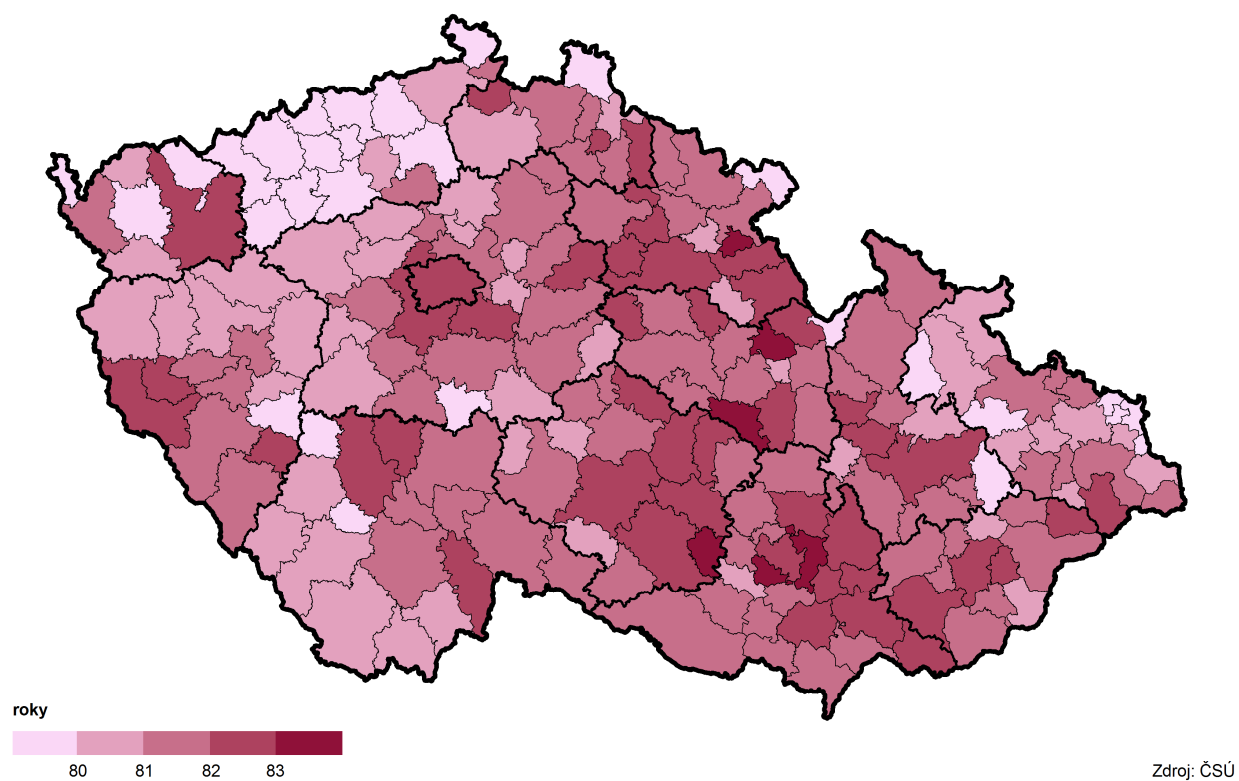
Počet obyvatel starších 65 let se podle projekce bude nepřetržitě navyšovat. V populaci Libereckého kraje tak budou senioři tvořit téměř 31 %, zatímco v současnosti jejich zastoupení dosahuje 18,9 %.

Počet obyvatel ve věku 15–64 let se bude prakticky po celé sledované období snižovat. Výjimkou je pouze krátký úsek let 2024 až 2026, kdy dojde k nepatrnému a přechodnému nárůstu. Podíl této věkové skupiny se v populaci kraje sníží z 65,1 % (k 31. 12. 2016) na 55,6 % (k 31. 12. 2050).

### Naděje dožití mužů při narození podle SO ORP v období 2012–2016



### Naděje dožití žen při narození podle SO ORP v období 2012–2016



**Tab. 1.14 Věková struktura obyvatelstva podle projekce**

Zdroj: publikace ČSÚ Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050

	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
<b>Obyvatelstvo celkem (k 1. 1.)</b>	<b>438 903</b>	<b>438 005</b>	<b>435 928</b>	<b>432 708</b>	<b>428 702</b>	<b>424 408</b>	<b>420 098</b>
z toho ve věku 0–29 let	137 229	131 484	129 802	127 425	122 712	119 363	117 327
podíl v %	31,3	30,0	29,8	29,4	28,6	28,1	27,9
v tom ve věku (%):							
0–4 let	15,3	14,8	14,1	14,3	15,3	15,9	15,7
5–9 let	17,1	16,2	15,3	14,7	15,1	16,1	16,5
10–14 let	17,8	17,8	16,4	15,6	15,4	15,7	16,5
15–19 let	15,2	18,6	18,1	16,9	16,4	16,1	16,2
20–24 let	15,2	16,2	19,1	18,7	17,9	17,3	16,8
25–29 let	19,4	16,4	16,9	19,8	19,8	18,9	18,3

Uvedené změny věkové struktury obyvatel Libereckého kraje ovlivní i další demografické charakteristiky. Jednou z nich je index stáří, tedy podíl osob nad 65 let na 100 dětí ve věku 0–14 let. K 31. 12. 2016 na 100 dětí v Libereckém kraji připadlo 118,4 seniorů. Prohlubující se trend stárnutí populace však způsobí, že již k 1. 1. 2039 překročí tento ukazatel hodnotu 200. K 31. 12. 2050 pak na 100 dětí připadne 226 seniorů. Srovnáme-li projektovaný index stáří k 1. 1. 2050 v případě ostatních regionů České republiky, obsadí první pozici s indexem ve výši 287,8 seniorů na 100 dětí Zlínský kraj, nejpříznivější hodnoty pak index dosáhne v Hlavním městě Praze (164,5 seniorů). Hodnota za Liberecký kraj, tj. 225,2 seniorů, je v tomto srovnání třetí nejnižší.

Stárnutí populace zachytí také průměrný věk obyvatel, jehož hodnota taktéž poroste. Zatímco tedy k 31. 12. 2016 bylo obyvatelům Libereckého kraje v průměru 41,8 let, na konci roku 2030 to bude 45,5 let a v roce 2050 se tento průměr zvýší na 47,9 let. Nejstarší populaci bude k 1. 1. 2050 možné nalézt ve Zlínském kraji. Zde žijícím obyvatelům totiž bude v průměru 50,2 let. Opačně tomu bude v Hlavním městě Praze, ve kterém průměrný věk dosáhne 44,7 let. Liberecký kraj, ve kterém k 1. 1. 2050 bude průměrnému obyvateli 47,8 let, by měl být v rámci srovnání s ostatními regiony třetí nejmladší.